ҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

42-дохи жэлээ гарана.

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 291 (10658) | 1964 оной декабриин 9, среда | Сэн 2 мүнгэн

★

Иннокентий Кузьмич Москвитин, Георгий Иванович Тугаринов гэгшэд 15—20 жэлдэ Ториин совхозой мал адуулагшаар ажаллана. Тэдэнэр адууһа малай ашаг шэмэ дээшэлүүлхын түлөө эршэмтэйгээр ажаллажа, хүдэлмэридөө һайн дүнгүүдые туйлана. Зураг дээрэ: И. К. Москвитин, Г. И. Тугаринов.

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

★☆★

МАЛШАДТА ОНСО АНХАРАЛ

Энээ мүнөө һаари хүйтэн үбэлжэлгын түлэг үеын эхилхэдэ малшаднай бүри сүлөөгүйгөөр хүдэлнэ. Ушар тиимэһээ тэдэнэй ажаһуудалай эрилтэ бүри һайнаар хангагдаха болоно. Зарим нүхэд «малай эдихэ тэжээл, дулаан дал һарабша байбал гү, али тэндэ үһалалга, харууһалга һайнаар эмхидхэбэл» ондоо юуншье хэрэггүй шэнгеэр һанадаг, хэлэдэгшье байха юм. Харин бодото дээрээ огто тиимэ бэшэ. Фермэ гү, али отара дээрэ хүдэлжэ байгшын хүсэл эрмэлзэлгэһээ амжалтамнай сүм дулдыдаха, мал гарзалхагүй, ашаг шэмэеэшье алдахагүй байна. Малшадай иимэ аша үрэ ехэтэйгээр ажаллахын тула тэдээн тушаа эгээ мүнөө онсо анхарал оролдолго хандуулагдаха ушартай.

Захааминай аймагай «Байкал» колхозой гэшүүд мяха, һү тушаалгаар уялгаяа яһала амжалтатайгаар бэелүүлнэ. Мүнөөшье тэндэ һүн ехээр һаагдана. Адуу малынь тобир тарган зандаа. Тэндэхи фермэнүүдтэ ариг сэбэр захилга, нүүдэл наймаа эмхидхэлгэ, бани түлэлгэһөө эхилээд хамаг юумэн хэгдэнэ. Жэшээнь, Тудхалтын, Зуһаланай фермэнүүдтэ болбосон зохид, ажалай һүүлээр амархадашье аятай. Тэндэ радиоприемник, ном һудар, газетэ, журнал гэхэ мэтэ бии байхаһаа гадна, Хүндэлэлэй самбар, малшадай ажал хэрэгүүд тухай стенднүүд түхеэрэгдэнхэй, мүн аймагай промкомбинадай (директорынь нүхэр Драникова) сабхишад, оёдолшод гэхэ мэтын мэргэжэлтэд, автолавкын наймаалагшад тэндэ хододоо ерэжэ туһалдаг. Энээниинь малшад бултаараа лэ ойлгожо, мэдэжэ байна хаям. Ушар тиимэһээ улам шэн зоригжолтойгоор, бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлнэд. Олохон малшадынь коммунис ажалай ударник гэһэн үндэр нэрэ зэргэдэшье хүртэнхэй.

Захааминай аймпромкомбинадайхид энэ үбэлжэлгын эхилһээр илангаяа оролдосотойгоор хүдэлжэ байнад. Тэдэнэр Хужар, Санага, Сагаан Морин, Мэлэ, Хамнеи гэхэ мэтын гол 21 һуурин тосхонуудһаа гадна, 42 фермэ болон отаранuудые тусхай графигай ёһоор хангана. Энэ бүхы хүдэлмэриие нүхэр И. И. Злыгостев гэгшэ бэе дээрээ даажа абаад, шадамараар хүтэлбэрилнэ. Мүн аймагай промкомбинадта ерэһэн малшад ямаршье оошор ээлжээгүйгөөр захилаа дүүргүүлдэг. Имэрхүүтээр Зэдын, Хяагтын аймпромкомбинадайхид хүдэлнэ.

Тэрэшэлэн мүнөө үедэ худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэд ехэ оролдолго гаргаха болоно. Үбэлдөө киоск, автолавка, нүүдэл наймаан үсөөрхэгүй, үшөө олошорхо, мүн склад бүхэн һаалишадай гү, али хонишодой эрилтые хараадаа абажа, бүри шударгы һоноор хүдэлхэ зэргэтэй хаям. Энээниие хараадаа абажа, жэшээнь, Зэдын Дэрэстэйн сельпогой автолавкые даагша нүхэр И. С. Шлинкевич угаа бэрхээр хүдэлнэ. Тэрэ хадаа харгы муутай, холо ойрын хамаг гүүртэ, отарануудта малшадай эрилтын ёһоор үбэлэй хубсаһан гэхэ мэтын гү, али эдеэ хоолой эд бараануудые саг болзор соонь абаашажа хүргэһэн лэ байдаг.

Гэбэшье газар газарта адли нимэ һайн бэшэ. Зарим аймпромкомбинадууд, аймпотребсоюзууд үбэлжэлгын эхилһээр юушье хээдүй, фермэ болон отаранууд дээгүүр ябаха графигаашье табяагүй байһаар. Тиихэдэнь хүдэлмэришэд гү, али колхозниигуудһаа гомдол оронгүй лахаб. Жэшээнь, Мухар-Шэбэрэй аймпромкомбинадта хоёр машинанууд бии аад лэ, мүнөө хүрэтэр фермэ болон отаранууд дээгүүр ябажа эхилээдүй. Тус комбинадые даагша нүхэр Н. Ф. Бертунов «малшад маанадгүйгөөршье үбэлжэхэ бэзэ» гэһэншүүгээр һанаа амархан ябажал байха юм. Малшадай оруулһан захилшье тэндэ саг болзор соогоо дүүргэгдэнэгүй.

Эгээл мүнөө үедэ гол ажалдаа ажаһуудалай эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэдэй иимэ нозог нобшоор хандаха гээшэ тэсэшэгүй баримта мүн болоно.

Республикымнай малшад үбэлжэлгын үедэ нэгэншье толгой мал гарза хоролтодо оруулхагүй, ашаг шэмыень заашье доошолуулхагүй—иимэ дайшалхы зорилго урдаа табяад, айхабтар сүлөөгүйгөөр хүдэлжэ байнал.

Үбэлэй нюрган ута, хэгдэхэ юумэн үшөөл угаа ехэ. Хамаг малай харууһан малшадайл ханамжатай оролдолгоһоо болохо. Ушар тиимэһээ малшадай ажаһуудалай хэрэглэмжые хангаха гээшэ хаа хаанагүй нэн түрүүшын ээлжээндэ табигдаха ушартай.

Энээн тушаа нютагай Совет бүхэн гол анхаралаа хандуулха, малшадай эрилтые дүүргээгүй али нэгэн ушарые дары элирүүлжэ, хүрсаар шүүмжэлэн усадхаха ушартай. Тиихэдээ нэгэншье фермэ болон отарые алгасангүй, тэндэ ажаһуудалайнгаа талаар малшадай ямараар хангагдажа байһаниие шалган хинаха, шиидхэхы хэмжээнүүдые абаха, депутадай постнуудые болон олониитын комиссинуудые байгуулжа хүдэлгэхэ ёһотой хаям даа. Тэрэшэлэн нютагай партиина органууд болон бусадшье хүтэлбэрилхы эмхинүүд үбэлжэлгын үедэ гансал ажахын-эмхидхэлэй хүдэлмэри ябуулаад лэ хизаарлаха бэшэ, мүн ажаһуудалай асуудалнуудые шиидхэлсэхэ болоно.

Малшадаймнай сүлөөгүй үень орожо ерэбэл. Тэдэндэ ехэ өрилтэшье табигдана.

Тэдэнэйнгээ заашье һаатангүй, бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлхын тула, болбосон зохидоор амардаг байхын тула хамаг оролдолгоёо гаргая, нүхэд!

БОЛЗОРҺООНЬ УРИДШАЛАН

Мухар-Шэбэрэй үйлэдбэриин управлениин «Рассвет» колхозой һаалишад энэ жэлдэ Эхэ орондоо һү худалдаха түсэбөө болзорһоонь уридшалан дүүргэжэ, Совет Конституциин һайндэрые ажалай шэнэ амжалтаар угтаа. Декабриин 4-нэй мэдээгээр энэ колхозойхид 3,700 центнер һү тоһоной заводто тушаагаа.

Байгша ондо колхозой һаалишадай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ һаалиин хоёрдохи фермын коллектив түрүүлжэ ябана. Энэ фермые коммунист А. Н. Афанасьев ударидадаг. Тус фермынхид һү һааха, гүрэндэ худалдаха жэлэйнгээ түсэб Агуу Ехэ Октябриин һайндэрөөр дүүргээд. 1965 оной түсэбөөр ажаллажа байнхай. Ноябрь һарада энэ фермын коллектив 200 центнер һү түсэбһөө гадуур тушааба.

«Рассвет» колхозой һаалишад ажахынгаа арга боломжонуудые тооложо үзөөд. жэлэй дүүрэтэр 400 центнер һү түсэбһөө гадуур гүрэндөө худалдахаар шиидэбэ.

Г. ЧИМИТОВ, манай штатнабэшэ корр.

ТЭЖЭЭЛЭЭ ҺАЙСА БУЙЛУУЛЖА, ЗҮБӨӨР, АША ҮРЭ ЕХЭТЭЙГЭЭР ГАРГАШАЛХА—МҮНӨӨДЭРЭЙ ШУХАЛА ХЭРЭГ

Химиин аша тоогоогүйн гэм

Һү һааха, гүрэндэ худалдаха жэлэйнгээ түсэб дүүргэхын түлөө Хяагтын ажахынууд хүсэд шангаар тэмсэжэ байнхай. Зарим колхоз, совхозууд жэлэй эхинһээ хойшо эршэмтэй шангаар хүдэлжэ, хараалһан даабаринуудаа болзорһоонь урид бэелүүлнэ.

Жэшээнь, Сэлэнгын совхозой малшад сагаан эдеэ абаха, гүрэндэ тушааха жэлэй түсэб үни дүүргээд, үбэлэй һаранuудта үнеэн бүриһөө 1000 литр һү һааха гэһэн үүсхэл гаргажа, республикын малшадта хандаһан сэлэнгынхидэй һайшаалта үүсхэлые үйлэдбэриин управлениин олонхи ажахынууд халуунаар дэмжээ.

Гэхэтэй хамта юрэнхыдөө эндэхид һү абалгаар нилээд ехэ гээгдэлдэоронхой. Илангаяа урдань һү һаалгаар түрүү зэргэдэ ябадаг Ноёхоной XX партсъездын нэрэмжэтэ, мүн Үбэр-Зөөхэйн «Эрдэм» колхозуудта хүшэр хүндэ байдал тохёолдонхой.

Энээнтэй дашарамдуулан, һү һааха, гүрэндэ худалдаха түсэбөө хэр зэргээр бэелүүлжэ байһан тухайнь XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозые тодорхойгоор хаража үзэе.

Һүнэй һаба юундэ дундарааб?

Энэ жэлдэ Ноёхоной колхоз гүрэндэ 7100 центнер һү худалдаха түсэбтэй юм. Ноябриин 24-нэй мэдээгээр оройдоол 5.919 центнер тушаагаа гэхэ гү, али түсэбынь арайхан гэжэ 83 процентдэ хүрөөд байна.

Һү худалдаха жэлэйнгээ түсэб дүүргэхын тулада шэнэ жэлэй гаратар үдэр бүри 31 центнер һү тушааха ёһотой болоно. Гэбэшье мүнөө үдэртөө оройдоол 19 центнер тушаагдана. Энээгээр бодоходо, гүрэнэй түсэб бэелүүлхэ хэрэг тон бэрхэтэй байдалда ороо.

Нихэдээ юун дээрэһээ, ямар шалтагаанһаа гүрэндэ һүн багаар тушаагданаб? Энэ асуудалда харюусахын тула, бидэ Ноёхоной һаалиин бүхы фермэнүүд дээгүүр ябажа, һаалишадтай, малшадтай хөөрэлдэһэн байнабди.

Тусхай хэмэл аргаар һүн тэжээл буйлуулха гээшэ тон удха шанартай. Доторойнгоо гаргашада һү багаар гаргажа, тугалнуудтаа хэмэл аргаар буйлуулһан һү уулгажа, гүрэндөө сэбэр һү ехээр тушаахын зорилгоор түрүү ажахынууд яһала ехэ хүдэлмэри хэнэ. Харин Ноёхоной нэгэншье фермэдэ тиимэ һүн тэжээл буйлуулагданагүй. Имагтал энээнһээ болоожо, абтаһан һүнэйнь 25 процентнь доторой гаргашада гарана, тугалнуудта уулгагдана.

Үдэр ошохо тудам колхоздо һү һаалгань доошолно. Эдэ үдэрнүүдтэ үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 2,3 литр һүн һаагдана. Жэлэйнгээ уялгаһаа байха, гүрэнэй түсэбшье дүүргэһэн гү, али дутэлуулжэ ябаһан һаалишадые хүргаа даража тоолоомоор. Колхозой 40 һаалишадай дундаһаа оройдоол 2—3 хүнүүд, тэдэнэй гоодо үүлтэртэ фермын һаалишан Ж. Банзарова һү абаха жэлэйнгээ түсэб дүүргээ. Бусадынь түсэбөө 70—75 процентдэ хүргэжэ байнхай.

Һолоомо гидролизно аргаар буйлуулхада үнеэд ехэ дуратайгаар эдижэ, һү шэмээ хараа байса нэмээдэг гээшэ. Энээн тухай ноёхоноймидой хүрпэ Сэлэнгын совхозой малшадай дүй дүршэл элитээр гэршэлнэ. Тэдэнэр түхэреэн жэлдэ һолоомо гидролизоор буйлуулжа, эһээжэ, малдаа эдюулдэг. Зүгөөр нёдондо сэлэнгынхид Ноёхонһоо һолоомо зөөжэ байгаад, гидролизно аргаар тэрэнээ буйлуулаа юм. Тиихэдэнь һолоомоор элбэг байһан XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой үүлтэртэ фермэһээ бэшэ газарта һолоомон буйлуулагданагүй.

Үргэн тэнюун Түхэм нютаг. Эндэхи һаалиин фермын малай байрада тэжээлэй цех түхеэрэгдэжэ эхилэнхэй. Гүнзэгы худаг малтагдажа, уһа халааха, һолоомо буйлуулха, тэрэниие дэбтээхэ, эһээхэ модон хайрсагууд хэгдэнхэй. Теэд богонихон түмэр сорго хоолойнуудай дутаһан дээрэһээ мүнөө хүрэтэр һолоомон буйлуулагданагүй. Мүн тон имэрхүү байдал Мэнгэйн фермэдэ үзэгдэнэ. Эндэ уһа бүлэхэ насос, ороохо үйрүүлхэ түхеэрэлгэ тодхогдоогүй байһаар. Тиимэһээ малдаа эдюулхэ таряа татахаяа Түхэм ошодог юм. Малай фермэ дээрэ тэжээл буйлуулха түхеэрэлгэ тодхохо хэрэгтэ «Сельхозтехникын» Хяагтын нэгэдэл (директорынь И. В. Вдовин) һанаагаа табидаггүй байһаар. Мүн колхозой главна инженер А. Г. Захаров энэ шухала хэрэгые тооногүй, «намһаа саагуур, наранһаа наагуур» гэһэндэл ябана.

Үмсын эреэгшэн хамтын харагшаниие түринэ

Колхозой түб Зургаан-Дэбэ тосхондо дүтэхэнэ үүлтэртэ малай фермэ байрладаг. Тэрээнтэй зэргэлээд нэгэ багахан фермэ бии. Эдэ фермэнүүдэй 171 үнеэдтэ үдэртөө оройдоол 4 тонно һолоомон гидролизно аргаар һаял ноябрь һарада бэлдэгдэжэ эхилээ. Энэнь тон бага. Ажалынь нэгэ халаанда эмхидхэгдэнэ. Ажалаа хоёр гү, али гурбан халаанда эмхидхээ һаань, буйлуулагдаһан һолоомоор Залаагай, Модон-Захын фермэнүүдые хангажа болохо байна.

Ондоогоор хэлэбэл, Ноёхоной ноёдой һү һаалгаяа дээшэлүүлхэ хэрэгтэ анхаралаа бодотоор хандуулдаггүй, түрүү юумэ тоодоггүй байһаниие энэ ушар элитээр гэршэлнэ.

Колхозой бүхы фермэ дээрэхи үнеэдтэ һаагдаһан 1 литр һүнэй хэмжээндэ 400 грамм талха тарянай зүйл, мүн үнеэн бүридэ 20—25 килограмм кукурузын силос үгтэнэ. Энэнь бага бэшэ гээшэ. Хэрбээ энээниинь тэжээлэй единицээр бодоо һаа, үнеэдһээ 5 литр шахуу һү һааха байгаа. Теэд тэды шэнээн һүн абтанагүй. Үбэлэй хүйтэн үдэр адуулагдажа ябаһан үнеэдһээ яагаад һүн ехээр һаагдаха гээшэб? Үүлтэртэ фермын 84 үнеэдһээ 48-ниинь лэ үдэртөө гурба һаагдана.

Зарим фермэ дээрэ малаа адууһан болоод лэ хашаагайнгаа газаа гаргажархидаг. Жэшээлхэдэ, түбэй фермын мал адуулагша В. Эрдынеев үглөөнэй 8 часта үнеэдээ туужа гараад, үдэрэй хоёр часта бусажа ерэдэг, малынь үдэшэлэн болотор хото хорёогой газаагуур моорэлдэһөөр үнжэнэ.

Зарим малшад фермэ дээрэ өөһэдынгөө үмсын мал барижа, тэдэнээ колхозой тэжээлээр эдеэлүүлнэ. Модон-Захын фермэдэ хоёр һаалишад үмсын малтай. Хэтэрхэдэ тэдэнэр колхозой үнеэдые һүниндөө газаа хонуулаад, өөһэдынгөө үнеэдые дал соо уядаг болонхой.

Мүрысөөншье мартагдашанхай

Колхозой партком малшадай дунда ойлгуулламжын хүдэлмэри тон муугаар ябуулна. Һаалиин зургаан фермэнүүдэй нэгэндэньшье плакат, лозунг, һү ехээр абая гэжэ уряалһан уряа харагданагүй. Зарим газарта радиоприёмник биишье һаа, батарейгүй дээрэһээ хэдэн жэлэй туршада дуугардаггүй. Малшад газетэ, журнал абанагүй. Ноёхонойхид хүршэ Сэлэнгын совхозойхидой һайшаалта үүсхэл тухай мүнөө хүрэтэр дуулаагүй, зүбшэн хэлсээгүй.

Ниитын малай ашаг шэмэ дээшэлүүлхэ хэрэгтэ социалис мүрысөөнэй дүлэтэ хүсэн ехээр нүлөөлдэг гээшэ. Тэрэнэй ашаар хожомдогшод түрүүшүүлэй зэргэдэ гарадаг. Гэбэшье фермэнүүдэй хоорондо, һаалишадайшье дунда мүрысөөн эмхидхэгдээгүй.

Хойто жэлдэ үнеэн бүриһөө хэды шэнээн һү һааха уялга абтаагүй, ажалай нэмэлтэ түлбэриин гуримшье зохёогдоогүй байһаар. Тиимэһээ һаалишад һү һаалгаяа дээшэлүүлхын түлөө оролдоногүй. Нэгэншье фермэ дээрэ гоёор бэшэгдэһэн социалис уялга харахагүйт. Колхозой центр Зургаан-Дэбэдэ, бусадшье газарта хүдөөгэй интеллигенци—багшанар, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд олон. Партком тэрэ хүсые зүбөөр хубаарилжа хэрэглээ һаа, зоншие элеүүлхэ талаар ехэхэн туһа нэмэри хэхэ һэн.

Һаалиин бүхы фермэнүүдые даагша нүхэр Д. Н. Ринчинов малай ашаг шэмэ дээшэлүүлхэ тушаа анхаралаа үшөөл һулаар хандуулна. Энэ нүхэр дүршэл ехэтэй, удаан сагта хүтэлбэрилхы тушаалда, мал ажал дээрэ хүдэлөө юм. Колхозой правлени нүхэр Ринчиновтэ эрилтэ һулаар табина гэжэ сэхэ руунь хэлэхэ хэрэгтэй.

Һү һаалгаяа дээшэлүүлжэ, гүрэндэ ехээр худалдаха арга боломжо ноёхонойхидто хүсэд бии.

Эдэ бүгэдэһөө тобшолол хэхэдэ, XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой правлени (түрүүлэгшэнь нүхэр Хайданов), партком (секретаринь нүхэр Цыдынов) малшадай дунда ябуулагдадаг эмхидхэлэй, политическэ хүдэлмэриие тоохоёо болиишоо ха гэжэ сэхэ руунь хэлэлтэй.

Д. БОЛХОЕВ,
Б. ЦЫБЕНДОРЖИЕВ,
«Ленинэй туг» газетын хүдэлмэрилэгшэд.

Улаан-Үдын «Электромашина» заводой үнинэй хүдэлмэришэн, коммунис ажалай ударник И. Ф. Перевозников токарна станогтоо хүдэлмэрилжэ байна. Халаан бүхэнэйнь нормо 110—120 процентһээ доошо дүүргэдэггүй.

А. ИСТОМИНОЙ фото.

ОМОГОРХОМООР ЖОЛООШОД

Социалис мүрысөөндэ түрүүлжэ гарахань бэлэн бэшэ. Илангаяа республика соо түрүүлхэнь бэрхэшээлтэй. Харин «Буркоопсоюзай» автобазын коллектив России эд хэрэглэгшэдэй кооперациин автомобильна ажахынуудай дундаһаа түрүүлжэ ябана.

Тус баазынхид ноябрь соо ашаа шэрэхэ жэлэйнгээ түсэб дүүргэһэн. Гадна нэгэ тонно-километрэй өөрынь үнэ таба мүнгэн болгогдоо. Энэнь ганса манай республика дотор бэшэ, мүн России Федерациин олон ажахынуудай горитой амжалта мүн. Автобазын олонхи жолоошод ерэхэ жэлэй даабаряар ажаллажа байнхай. Георгий Иванович Еранский жэлэйнгээ даабари 1,5 дахин улүүлэн дүүргээд, нүхэдэйнгөө дунда суурхана. Тэрэ даажа абаһан машинаяа һайнаар харууһалжа, капитальна заһабаригүйгөөр 600 мянган километр ябаа. 1500 литр бензин алмаа.

Жолоошод К. Я. Шадрин, Н. С. Климов ЗИЛ-164 машинаяа мүн лэ һайнаар ашаглана.

Автобазын коллектив 8000 тонно элдэб ашаа жэлэй даабариһаа гадуур республикынгаа хүдөө тосхонуудта зөөхэ уялга абанхай.

Ю. ИВАНОВ.

ҮБЭЛ, ЕРЭЭ ГҮШ? АЙНАГҮЙБДИ.

Малай үбэлжэлгые садхаланаар үнгэргэхэ тухай манай отделениин хүдэлмэришэд бүри зунһаа хойшо оролдоо. Бүхыдөө 14.843 центнер үбһэ абажа, түсэбөө улүүлэн дүүргээ һэмди. Кукурузын ургаса бараг гаража, 3120 тонно һайн шанартай силос дарагдаһан. Мүн 800 тонно таряа талханай ногоогоор дарагдаһан силос бии.

Мүнөө үедэ һолоомоёо гидролизно аргаар буйлуулжа, дрожжоор шанаржуулжа малдаа үгэнэбди. Үнеэд зоотехническэ заабариин ёһоор эдеэлүүлэгдэжэ, һү шэмээ нэмээнэ. Һаалиин фермын малшад һү һааха жэлэйнгээ түсэб Совет конституциин үдэр дүүргэһэн байха юм.

Мал ажал, таряан ажалда эрхимээр ябажа, бусад нүхэдтөө жэшээ харуулһан 16 хүдэлмэришэдтэ коммунис ажалай ударнигай хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдоо. Тэдэнэрэй дунда А. Е. Коновалов, А. Н. Рекунов, В. Г. Ринчиндоржиев, С. К. Яковлева, В. Л. Мижитов болон бусад оролсоно.

— Тэжээлээ гамтайгаар, аша үрэ ехэтэйгээр гаргашалжа, үбэлжэлгээ һайнаар үнгэргэхэбди,— гэжэ манай малшад мэдүүлнэ.

Х. ЖАМСАРАНОВ,
Хэжэнгын совхозой 4-дэхи отделениин парторганизациин секретарь.

Хориин аймаг.

ЮГОСЛАВИИН КОММУНИСТНУУДАЙ СОЮЗАЙ VIII СЪЕЗД

БЕЛГРАД, декабриин 7. ТАСС-ай корреспондентнэр Ю. Корнилов, Н. Титов нигэжэ дамжуулба: мүнөөдэр эндэ Югославиин Коммунистнуудай союзай VIII съезд һайндэрэй оршон байдалда нээгдээ. Съездын хүдэлмэридэ Югославиин миллион үлүүтэй коммунистнуудые түлөөлһэн 1460 делегат хабаадана. Тус съездэ коммунис болон социалис партинуудай, тэрэшэлэн элдэб оронуудтахи түрүү үзэл бодол баримталдаг хүдэлөөнэй 30 үлүүтэй делегаци ерээ. Тэдэнэй тоодо КПСС-эй делегаци, Чехословакиин, Польшын, Венгриин, Болгариин, Румыниин, Монголой, Франциин, Италиин, Индиин коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай делегацинууд бии.

«Ниитын социалис харилсаа саашадань байгуулгын талаар Югославиин Коммунистнуудай союзай дүүргэхэ үүргэ, уласхоорондын хүдэлмэришэнэй хүдэлөөндэхи, бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал хангахын, социализм байгуулхын түлөө тэмсэлдэхи шухала зорилгонууд» гэһэн элидхэл СКЮ-гэй генеральна секретарь Иосип Броз Тито үглөөнэй заседани дээрэ хээ.

Болгариин сэрэгэй моряггууд Москвада

МОСКВА, декабриин 7. (ТАСС). Болгариин Арадай Республикын Далайн-Сэрэгэй флодой командалагша контр-адмирал Иван Добрев мүнөөдэр Москва ерээ. Тэрэнэй туг доро харюугай аяншалга хэжэ, Болгариин сэрэгэй корабльнуудай отряд хани ёһоор Севастополь ерээд байна.

Энэ үдэр контр-адмирал И. Добрев СССР-эй Далайн-Сэрэгэй флодой ахамад командалагша флодой адмирал С. Г. Горшковые бараалхаба.

УЛАСХООРОНДЫН ТҮГШҮҮРИЛТЭЙ ШАНГА БАЙДАЛЫЕ СААШАДАНЬ ҺУЛАРУУЛХЫН, ЯАРАЛТАИГААР ЗЭБСЭГЛЭХЭ ЯБАДАЛ ХИЗААРЛАХЫН ТҮЛӨӨ

Советскэ правительствын меморандум

НЬЮ-ЙОРК, декабриин 7. (ТАСС). СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко ООН-ой Генеральна Ассамблейн XIX сессиин мүнөөдэрэй пленарна заседани дээрэ үгэ хэлэхэ зуураа, уласхоорондын түгшүүрилтэй шанга байдалые саашадань һулаэруулха, яаралтайгаар зэбсэглэхэ ябадал хизаарлаха хэмжээнүүд тухай Советскэ правительствын меморандумые Ассамблейн үзэмжэдэ табиһан байна.

Советскэ правительство өөрынгөө гадаадын политикада амгалан ёһоор зэргэ оршолгын гол эрилтэнүүдые хүтэлбэри болгон, бата бэхи эб найрамдал хангахын түлөө тэмсэлэй шэнэ зорилгонуудта гүрэнүүдэй хүсэлэлгэ гаргуулхаар хэдэ хэдэн хэмжээ ойрын сагта бэелүүлхэ тухай үгэеэ ойлголсохые дурадхана гэжэ меморандум соо хэлэгдэнэ. Гүрэнүүдэй сэрэгэй бюджет 10—15 процентээр хороохые меморандум дурадхана, тиигэбэл яаралтайгаар зэбсэглэлгын улам үргэдхэгдэхэ арга боломжые хизаарлаха һэн, экономикын амгалан һалбаринуудые хүгжөөхын, арадуудай байдал улам һайжаруулхын тула горитой мүнгэ зөөри сүлөөрүүлхэ һэн.

Бусадай газар дээрэ гадаадын сэрэгүүдэй байһан ушар гүрэнүүдэй хоорондын харилсаа һайжаруулха замда горитой һаад тойбо татадаг байһыень хараада абажа, Советскэ правительство гадаадын бүхы сэрэгүүдые гаргажа өөһэдынь оронуудай газар дээрэ абаашаха тухай хэлсээ баталхые дурадхана. ФРГ-дэ ба бусад оронуудта байһан сэрэгүүдээ баруун гүрэнүүдэй мүн лэ хороохо байгаа һаань, Советскэ Союз ГДР-эй ба Европын бусад гүрэнүүдэй территори дээрэ байһан сэрэгүүдээ хороохоор бэлэн байна гэжэ меморандум соо хэлэгдэнэ. Тэрэшэлэн бусадай газар дээрэ байһан сэрэгэй баазануудые усадхаха тухайда Советскэ правительствын меморандум соо дурадхагдана.

Ядерна зэбсэгэй айхабтар ехэ һандаргахы хүсэтэй байһыень, энээниие тараалгын, тэрэ тоодо НАТО-гой олон талата ядерна хүсэ бии болголгын тон аюулта хойшолонтой байһые хараада абажа, ядерна зэбсэг тараахагүй тухай уласхоорондын хэлсээ баталхые, ядерна ба термоядерна зэбсэг хэрэглэлгэ хорихо тухай конвенци баталхын тула уласхоорондын конференци зарлахые Советскэ правительство дурадхана. Тэрэшэлэн ядерна зэбсэгэй ехээр суглуулагдаһан, ядерна ехэ аюулта хёморооной тохёолдожо магад байһан районуудта ядерна зэбсэггүй зононуудые бии болгохо гэжэ меморандум соо мүн лэ дурадхагдана.

Бомбодолгын авиаци үгы болгохо, ядерна зэбсэг газар доро туршан тэһэлхэ ябадал хорихо тухай, НАТО-до ба Варшавска договорто хабаатай гүрэнүүд хоорондоо добтололсохогүй гэһэн хэлсээ баталха тухай, гэнтэ добтолхо ябадал зайсуулхаар хэмжээ абаха тухай, гүрэнүүдэй сэрэгүүдэй тооё хорооохо тухай үгэеэ ойлголсохо дурадхалнууд меморандум соо мүн лэ табигдаһан байна.

Меморандумай түгэсхэл догор нигэжэ хэлэгдэнэ: Советскэ правительствын һанамжын ёһоор эдэ хэмжээнүүдые абаад байбал, бүгэдэ ниитын эб найрамдал бэхижүүлхэ хэрэгтэ эли бодо туһа нэмэри болохо, буу зэбсэгүүдые бүгэдэ ниитээрээ, хүсэдөөр хүряаха зорилго шиидхэлгые ойртуулха һэн.

Уласхоорондын түгшүүрилтэй шанга байдалые саашадань һулаэруулха, яаралтайгаар зэбсэглэхэ ябадал хизаарлаха хэмжээнүүд тухай Советскэ правительствын меморандум ООН-ой Генеральна Ассамблейн шухала документ болгогдон, делегацинуудай дунда тараагдаа.

ИНТЕНСИФИКАЦИИН ЗАМААР

ГАРЗЫН „ҮҮДЭН“ ХААГДАА

Дзержинскиин нэрэмжэтэ совхоз гахай үсхэбэрилгые шэнэ, түрүү аргаар эмхидхэнэ. **Энэ жэлдэ 1300 центнер гэхэ гү, али нёдондонойхиһоо 10 дахин ехэ гахайн мяха гүрэндэ тушааба.** *Ерэхэ жэлдэ 7 мянган поршоонхо тэжээжэ, 4500 центнер гахайн мяха гүрэндэ үгэхэ.* Байгша оной 11 һарада совхозой түрүү гахайшан А. Панькова гансаараа 540 поршоонхо абаа гэхэ гү, али эхэ гахай бүриһөө 22 поршоонхо түлжүүлээ. ***Эндэ гахайн мяханай центнер бүхэнэй өөрынь үнэ сэн 255 түхэригтэ байһан аад, мүнөө 95 түхэригтэ болоо.***

СЭЛГЕЭ сагаан Сэлэнгэ, хотогор уужам Хори, баян дэлгэр Баргажан, мүн Бэшүүр, Мухар-Шэбэрэйшье зарим ажахынуудта гахай үсхэбэрилгөөрнь һонирхоо һаатнай, абаһаар иигэжэл харюусаха:

— Өө, бидэшни үшнэй хорд гэхэ гахайгүй боложо, һанаа амарханхайбди.

— Гахай гээшэмнай ажахыда ганса сагаанай олзогүй, гарзал хэжэ үгэхэ амитан байна даа,—гэхэшье зон байха.

— Нэгэ хэдэн гахайтайбди. Тэдэмнай хуудамайемнай эдижэ байна. Юрэдөө, хоггүй болотор һалгаалтай амитад даа,—гээд 20—30 гахайтай ажахын зарим хүтэлбэрилэгшэд хашалгүй хэлэжэ һууха.

Теэд яахадаа иигэжэ зарим газарта гахайе газаашална, шоо үзэжэ, шобто харана гээшэб? Али энэмнай тиимэл һаа, колхоз, совхоздо хоёр мүнгэнэй олзо оруулхагүй, одоол тэрэ гарза гаргашынь эзэн амитад ха гү? Үгы даа. Үнэхөөрөө дүрюу зузаан саала хилээмэн дээрэ табяад эдижэ һууха дурагүй байха аал? Тиимэһээ мүнөө хүдөөдэ жэлдээ нэгэн-хоёр гахай тэжээдэггүй колхозой гэшүүн гү, али совхозой хүдэлмэришэн гэжэ хомор ёһотой даа. Тэдэнэр гахайн тиимэ ехэ гарза гайтай юм һаань, юундэ газаагаа хэжэ байха гээшэб?

Тэрэшье тэрэ һэн гэлэй. Теэд ороо-һо таряа болон бусад ургамалнуудые элбэг ехээр таридаг республикын ажахынуудта гахай олоор үсхэбэрилжэ, эрхим шанартай, тарган мяха гүрэндэ элбэгээр худалдаха, хүн зондошье худалдадаг болохо аргатай ха юм. Тиигэхын орондо зарим ажахынууд газар гэшхэхэ гахайгүй боложо, «һанаа амараад», гүрэндэ мяха тушааха, худалдаха түсэбөө дүүргэхын тула бэеэ хүсөөгүй, шэгнүүрээр бага, жэжэ мал бэлэдхэлэй пункт уруу туупа, бүри ехэ гарза хохидолдо ороно.

Тээсгэн Мухар-Шэбэрэй үйлэдбэриин управлениин Дзержинскиин нэрэмжэтэ совхозой гахайшадай ажал хүдэлмэри харахадаа, эгээл эдэ бүгэдэ тухай бодожо ябаа һэм.

Тус совхоздо хоёр жэлэй саада тээ гахай үсхэбэрилгөөр тиимэ һайрхахашье юумэ үгы, ахирхан байдалтай байһан. Жэшээлхэдэ, ажахынхид нёдондо бүхыдөө зуу гаран эхэ гахайтай, 500—600 поршоонхотой байгаад, жэл соо хамта миил 170 гаран центнер гахайн мяха гүрэндэ худалдаад, энэ һалбариһаа хэдэ мянган түхэригэй гарзада орожо һалаһан юм. Абтаһан гахайн мяханайнь центнерэй өөрынь үнэ сэншье аяар 255 түхэригтэ болоо. Иимэ бирагүй байдалай тохёолдоод байхада, шэнэ ороһон совхозой директор Б. Б. Юмсунов, парткомой секретарь И. Т. Хлызов, главна зоотехник В. В. Смолин гэгшэд ажахынгаа мэргэжэлтэд, хүдэлмэрилэгшэдөөр хөөрэлдэжэ, гахайн фермые хайшан гээ һаа гээгдэлһээ гарахаб, яажа ашаг олзотой болгохоб гэжэ зүбшэһэн, бодожо үзэһэн байна.

Түбхын түрүүн лэ гахайн фермын бүхы ажал хүдэлмэриие эрид хубилгажа, шэнэ гуримаар эмхидхэхэ, түрүү онол арга, дүй дүршэл үргэноор нэбтэрүүлхэ хэрэгтэй байгаа. Хэнэйшье мэдэһээр, гахайн мяха ехээр үйлэдбэрилхын тула поршоонхо олоор абажа, һайнаар түлжүүлхэ, зүбөөр шахаха хэрэгтэй. Харин поршоонхо олоор абахын тула һайн үүлтэрэй эхэ гахайнуудые бариха, оролдосотойгоор харууһалха хэрэгтэй ха юм. Тиимэһээ совхозойхид абаһаар лэ эдэ асуудалнуудта гол анхаралаа хандуулаа. Теэд гахай үсхэбэрилхэ хэрэг гансахан энээгээр шиидхэгдэшоо бэшэ юм ааб даа. Энэ һалбариие бодотоор өөдэнь татажа, ашаг олзотой болгохо шадалтай, элдэб бэрхэшээлһээ тунхарихагүй, үнэн шударгы, ажалша шуумар хүнүүдые олоор табиха хэрэгтэй болоо. Мүн фермэнүүдэй ажал хүдэлмэри оньһожоруулха, гахайнуудай харууһа, тэжээлые һайжаруулха талаар баһал ехэ юумэн хэгдээ.

Тэрэ гэһээр жэл үлүүтэй болобо.

Энээхэн хугасаа соо совхозой гахайн фермэнүүдэй ажалда горитой хубилалта болоо гэхэдэ алдуугүй. Тэрэниинь тодорхойлхын тула, хэдэн тоо, баримтануудые дурадхаха ушартай болонгдоно. Байгша оной үнгэрһэн **11 һара соо эндэхи гахайн хоёр фермэ бүхыдөө 1100 центнер мяха гүрэндэ тушаагаа гэхэ гү, али нёдондонойхиһоо арба дахин шахуу ехэ мяха абаа.** Жэлэй дүүрэтэр үшөө 200 гаран центнер мяха тушаахын тула 300 толгой гахай шахажа байнхай. **Ажахын гахайшад энэ үе соо хамта 2860 поршоонхо абажа түлжүүлээ. Декабрь һарада үшөө 900 поршоонхо абахаар хүлеэнэ.** Нэгэ үгөөр хэлэбэл, совхозой гахайн фермэнүүд эгээл түрүүшынхеэ гарзагүй, харин энэ жэлые олзотой дүүргэжэ байна.

Эдэ тоо, баримтануудые тайлбарилха, гахайшадай хэжэ байһан ажалые зарим тэды харуулхын тула, совхозой Слободско тосхоной гахайн фермэ тушаа тоггожо хөөрэхэ ёһотойбди.

Һаяхан эндэ бидэ совхозой зоотехник Зоя Астрихинская, фермые даагша Николай Хлызов гэгшэдтэй ябажа, гахай үсхэбэрилгын ажалтай танилсаабди.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: поршоонхо абажа түлжүүлдэг цехэй түрүү гахайшад, коммунис ажалай ударнигууд (зүүн гарһаа) Аграфена Панькова, Галина Панькова, Анна Разницына.

Нэгэдэхи цех гэхэ гү, али нэгэ байра соонь 74 таһалга, тэндэнь нарай поршоонхотой гахайнууд нэгэнэгээрээ байна. Эндэ гахайшад Аграфена Панькова, Анна Разницына, Валентина Панькова гэгшэд поршоонхо абажа, тэдэнээ 45—60 хоногто эхэтэйнь байлгажа түхэлжүүлээд, саашань тушаадаг юм.

— Эгээл харюусалгатай, хүндэ ажалтай зомнай эдэ гээшэл даа,—гэжэ зоотехник Астрихинская хэлэнэ.

ПОРШООНХЫН ЁҺОТОЙЛ ФАБРИКА

Тэрэньшье ойлгосотой даа. Улаа пялха поршоонхо тодожо абаад, эхэдэнь һайса хүхүүлжэ, саашадаашье шадамараар эдеэлүүлээд, 45—50 хоногтойдонь тус бүриинь 12—14 килограмм татадаг болгожо тушааха гээшэ амархан хэрэг бэшэ. Теэд гахайшад урдахи зорилгоёо эрхимээр дүүргэнэ. Жэшээлхэдэ, дүршэлтэй гахайшан **Аграфена Семеновна Панькова жэлэй үнгэрһэн 11 һарада даажа абаһан эхэ гахайнуудһаа хамта 540 гаран поршоонхо абаа гэхэ гү, али томо эхэ гахай бүриһөө 18 поршоонхо, нэгэ түрүүлхэ залуу эмэ гахайһаа 6,2 поршоонхо түлжүүлжэ шадаа.**

— Декабрьда түрэхэ гахай үшөө олон. Энэ жэлдэ томо эхэ гахай бүриһөө 20 поршоонхо, залуу гахайһаа 7—7 поршоонхо сохом абаха байхаб, —гэжэ Аграфена Семеновна найдамтай хөөрэнэ.

Таһалганууд уруунь шагаажа харахада, зариман соонь арбаад шахуу нарай юумэнүүд эхынгээ хүхэндэ агсашанхай, исалжа байнад. Нэгэ бага боргожоһонуудайнь эхэ газаа гаргагданхай, харин поршоонхонуудынь табшэ сооһоо өөһэдөө эдеэлээд, уһалаад, гэшхүүр дамжажа дээшээ гаран, унталгадаа орожо хэбтэнэд.

— Эдэмнай доро столоводоо эдеэлээд лэ, гэшхүүрээр дээшээ гаража, унталга —«спальнидаа» оробо гээшэл даа,—гэжэ гахайшад ойлгуулна.

Нээрээшье, энэнь аргагүй зохид юм ха. Дээрэ арангалжа түхеэрһэн унталгань хуурайхан, зузаан һолоомо дэбдинхэй, тон дулаан. Юуб гэхэдэ, тэрэнэйнь хажуугаар колориферна аргаар халуун агаар оруулха түсхай батарейнууд тодхогдонхой. Тиимэһээ үбэлэй хэршье хүйтэндэ байра соонь 18—20 градус дулаан байдаг.

— Манда нарай поршоонхын хүйтэ абажа үбшэлхэ, гарзалха ушар үгы шахуу болонхой,— гэжэ фермые даагша нүхэр Хлызов зугаална.

Эндэһээ саашаа **хоёрдохи цех** — байра соонь эхэһээ һалгаагдаһан поршоонхо болон шахамалнууд ехэ багаараа хэдэн ондоо таһалгануудта байна. Эдэниие дүршэлтэй гахайшад Фёкла Сидорова, Анна Бурцева гэгшэд харууһалдаг юм. **Эдэ хоёр нэгэ доро 800—900 гахай даажа абаад, түлжүүлнэ, шахана. Поршоонхо бүхэнэй шэгнүүрые сүүдхын 450—500 граммаар нэмээнэ.**

— Түрүүн тус тустаа 12—14 килограмм шэгнүүртэй поршоонхо абажа, тэдэнээ хоёр һара зүбөөр тэжээгээд, 30—35 килограмм татаха болоходонь шахалганда оруулнабди. Шахамалнуудаа үшөө 2,5—3 һара соо һайнаар эдеэлүүлээд, тус бүридөө 70—75 килограмм шэгнүүртэйгээр гүрэндэ тушаадаг уялгатайбди,—гэжэ Фёкла Сидорова хөөрэнэ.

Гурбадахи цехтэнь поршоонхоһоо һалгаагдаһан һубай, мүн түрэхэ удыхэн эхэ гахайнууд байлгагдана. Тэдэниие зүбөөр харууһалжа, эдеэлүүлжэ, хүсэ шадалаар һайн байлгаха. хаһа сагтань искусственна аргаар үрэжүүлхын тулада гахайшад Лукерья, Анна, Зинаида Панькова-тан, техник-үрэжүүлэгшэ Фаина Просвиренникова гэгшэд баһал ехэтэ оролдоно.

Иигэжэ эндэ гахай үсхэбэрилгэ цеховой гуримаар эмхидхэгдэнэ. Энэ ушарта хүн бүхэн өөһэд өөһэдынгөө урда харюусалгатай ажалтай байжа, нэгэ түсгаар мэргэжэл шадабаритай болоно бшуу. Энэмнай алишье талаараа зүб ха юм. Гахайшадта хүнгэн, ажалынь нэгэ тээшээ боложо үгэнэ. Гаргашаньшье һураггүй хорожо, нэгэ хүндэ олон гахай даалгаха арга олоно.

Гансахан энээгээр гахай үсхэбэрилхэ асуудал шиидхэгдэшоо гэхэ болоо һаа буруу. Илангаяа тэжээл бүйлүүлхэ хүдэлмэриие оньһожоруулха тушаа ехэ юумэн хэгдээ. Слободско фермэдэ талха таряанай зүйл үйрүүлхэ түхеэрэлгэ, хуурай, шэнгэн тэжээл худхаха машина, саахарай свёкло, үбһэнэй гурилаар паста хэдэг машина тодхогдонхой. Гадна тэжээл эһээхэ, гидролизно аргаар бүйлүүлхэ түхеэрэлгэшье хүдэлжэ эхилээ. Энээнэй ашаар саахарай свёкло, тэрэнэй набша намаа, хартаабха, үбһэ ногооной гурил, силос гэхэ мэтэ хямда сэнтэй аад, белок, витаминаар элбэг, шэмэтэй һайн тэжээл зүбөөр бүйлүүлжэ, гахайнуудтаа ехээр эдюулдэг болонхой. Мүн нарай поршоонхонуудта багаһаань хойшо бүри томохон болоторнь хэмэл аргаар бүйлүүлан бэлдэһэн һү уулгана.

— Хэрбээ гахайда гансахан талха таряа амаарнь гаратар эдюулжэ байгаа һаа, гуурһаа гудартараа гарзада орохолди. Тиимэһээ бидэ гахайнуудтаа талханай зүйл ойройдоол 55—60 процент эдюулээд, бэшыень свёкло, хартаабха, силос, жом гэхэ мэтэ тэжээл үгэнэбди, — гэжэ главна зоотехник В. Смолин хэлэнэ.

Гахай үсхэбэрилгын экономико тушаа хэдэн үгэ.

Эхэ гахай бүридэ дунда зэргээр үдэрэй 4,5 тэжээлэй единица, түлжүүлхэ, шахаха гахайда 3-һаа 7 хүрэтэр тэжээлэй единицын хэмжээнэй хоол үгтэнэ. Энээнһээ уламжалан, нэгэ центнер гахайн мяха абахын тула 6,5 центнер тэжээлэй единицэ гаргагдана. **Ондоогоор хэлээ һаа, совхоздо жэлэй 11 һарын дүнгөөр гахайн мяханай центнер бүхэнэй өөрынь үнэ сэн 95 түхэригтэ, харин Слободскын фермэдэ тэрэнь 78 түхэригтэ болоһон.**

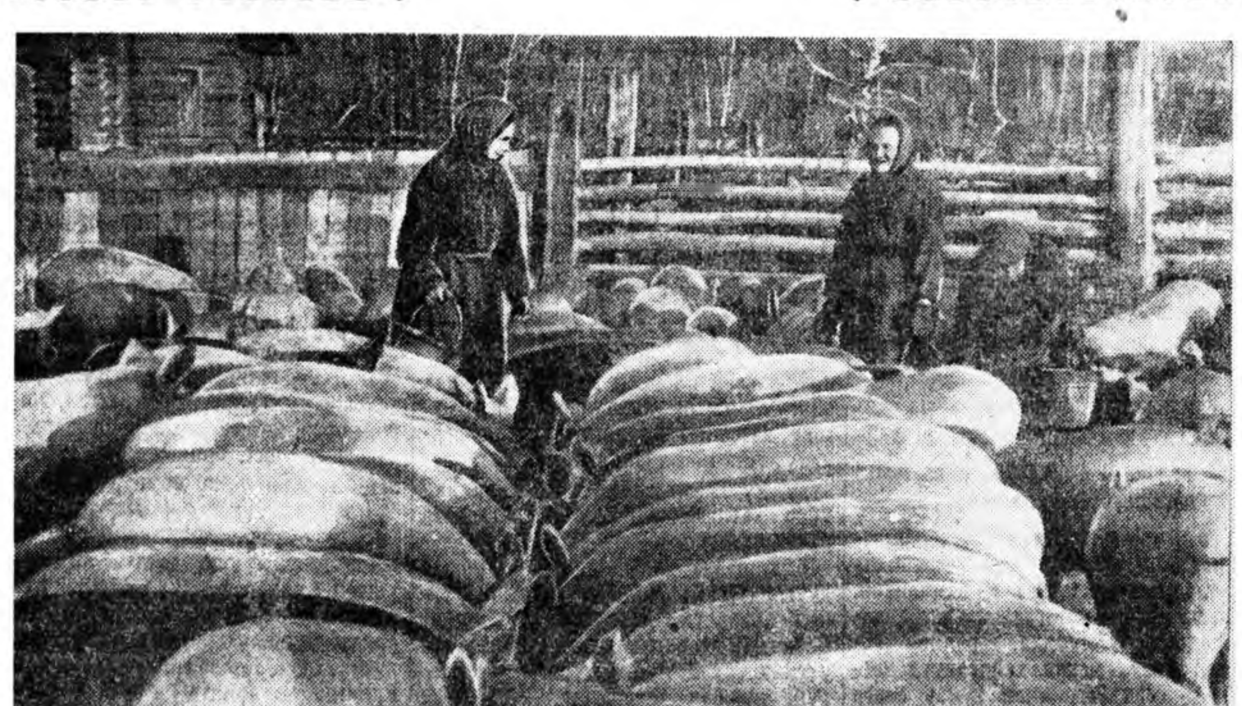
Гансахан эдэ мэтээр гахай үсхэбэрилгын асуудал сүм шиидхэгдэшоо гэхэ аргагүй. Һурагайнгөө үүлтэр һайжаруулхын тула совхозойхид бүхы эхэ гахайнуудаа искусственна аргаар үрэжүүлнэ. Декабрь, январь, февраль, март соо һубарижа түрэхөөр мүнөө 350 томо эхэ гахай үрэжүүлэгдэнхэй. Тэдэнэй һүүлээр апрель, март соо 7—8 һаратай залуу гахайнуудынь түрэжэ эхилхэ юм. Совхоздо 300 гаран тиимэ гахайнууд үрэжүүлэгдээд байна. Удаань июль, август, сентябрь, ноябрьда баһа томо эхэ гахайнуудынь хоёрдохёо поршоонхолхо.

— Юрэдөөл, жэл соо нарай поршоонхын таһалгануудые хооһоруулхагүйбди,—гэжэ зоотехник З. Астрихинская хэлэхэ юм.

Ерэхэ жэлдэ совхозойхид 7 мянган поршоонхо абажа түлжүүлхэ, гүрэндөө хамта 4500 центнер гахайн мяха тушааха зорилготой. Энэнь нёдондонойхиһоо гурба дахин ехэ болоно. Дзержинскиинхид гахай иимэ олоор үсхэбэрилхэ онсо һайн арга боломжотой, таряанай газараар ехэ, орооһо талхаар элбэг ажахы гэжэ бү һанагты. Эдэнэр оройдоо 7500 га таряа хэдэг. Энэ жэлдэ бүхыдөө 59 мянган центнер таряа хуряагаа. Иимэ колхоз, совхоз республика дотор захагүй байхал.

Эдэ бүгэдэ хии талаһаа абтажа, дэгэд хэлэгдэһэн тоонууд бэшэ. Теэд ажахын гахайшадай хэлэһэн үгэдөө хүрэхэ, зориһоно дүүргэхэ байһаниинь найдамтай.

М. НАМЖИЛОВ,
манай тусхай корр.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: фермынхид нэгэ түрүүлжэ түлынь абаад, шахаха залуу эмэ гахайнуудые газаа эдеэлүүлжэ байна.

*
**

Тус фермэ тосхонһоо хоёр-гурба модо холо байдаг юм. Тиимэһээ ажалайнгаа забһарта гахайшадай сүлөөтэй сагаа һайнаар үнгэргэхэ, амархынь тула эндэ зохидхон улаан булан түхеэрэгдэнхэй.

Тэрээн соонь ороходо, һаруул, дулаахан, стол дээгүүр шэнэ газетэ, журналнууд, ном һудар дүүрэн табяатай, ябталаатай харагдана. Мүн «Рекорд» гэжэ шэнэ түхэлэй радиоприёмнигһоо иргүү һайхан хүгжэм зэдэлжэ, комнато соо хүхюун сэнгэлиг болгоно. Улаан булангай ханаар элдэб гоё плакат зураг, уряа лозунгнууд олон. Тэрэшэлэн гахайшадай социалис уялга, тэдэнэй ажалай дүн харуулһан самбар, хүдэлмэриинь үдэр бүриин тоггомол гурим гэхэ мэтэ зохидхон рама соогуур хэгдэжэ үлгэгдэнхэй байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: гахайшад үдэрэй забһарлалгын үедэ улаан булан соогоо радио шагнажа байна.

М. НАМЖИЛОВАЙ фотонууд.

БАГА РЕСПУБЛИКЫН ОЛОН УНШАГШАД

Тувын Автономито Совет Социалис Республикын 200 мянган хүн зон 82 мянган хэһэг газетэ, журналнуудые абана. Эдэниие гансашье тува, ород хэлэнүүд дээрэ бэшэ, мүн англи, монгол, немец, француз, поляк, болгар, чех болон бусад хэлэнүүд дээрэ уншадаг. Республикын номой хэблэл һүүлэй 20 жэлэй туршада 2100 ондоо нэрэтэй ном ород, тува хэлэнүүд дээрэ гаргаһан байна.

Азиин тэг дунда оршодог үргэн ехэ территоритой Тувын арад зон хэдэн зуун жэлдэ өөрын үзэг бэшэггүй байһан. Баяд ноёд, лама баднинар лэ монгол гү, али түбэд бэшэг мэдэдэг һэн. Арадай революциин илаһанай һүүлдэ лэ эрид хубилалта эндэ болоһон юм.

1930 ондо совет эрдэмтэдэй туһаламжаар Тувада өөрын үндэһэн бэшэг бии болгогдоо бэлэй. Тиигэжэ хүн зон дэлхэйн соёл болбосоролтой танилсаха аргатай болонхой.

Совет засагай үедэ арадай оюун бэлигэй, мүн бэшэшье олон асуудалнуудаар эрид хубилалтанууд болоо юм. Оройдоол хорин жэл соо Советскэ Союзай эгээл залуу республиканууудай нэгэн үргэлжэдөө үзэг бэшэг мэдэхэ зонтой орон болоһон байна.

Тувын АССР-тэ 6 газетэ гарана. Тува хэлэн дээрэ «Шын» («Үнэн»), «Тываның аныяктары» («Тувын залуушуул») гэжэ республиканска, районууд хоорондын «Бурунгаар» («Урагшаа»), «Ленинчи орук» («Ленинэй зам») газетэнүүд хэблэгдэнэ. Ород хэлэн дээрэ 2 газетэ гарадаг. Тува болон ород хэлэнүүд дээрэ «Улуг-Хем» («Енисей») гэжэ литературна альманах хэблэгдэдэг.

Гадаадын оронуудай элдэб хэблэл – газетэнүүд, нииитэ-политическэ, тусхай, шог найруулгата, залуушуулай журналнууд захилаар абтана. Тэдэнэй тоодо «Дейли уоркер», «Жице Варшавы», «Унита», «Юманите», «Нейес Дейчланд» болон «Үнэн» газетэнүүд, «Цог» (МНР), «Буммиз» (ГДР), «Практична жена» (Югослави), «Экран» (Польшо), «Жена а мода» (Чехословаки), «Эз а дибат» (Венгри) ба «Божур» (Болгари) журналнууд бии.

Республикын район бүхэн радиотой болонхой. Республикын радиокомитет үдэр бүри Кызыл хотоһоо ород, тува хэлэнүүд дээрэ дамжуулганууудые хэнэ. Неделидээ хоёр дахин олониитын хүсөөр нютагай радиостанцинууд хүдэлдэг.

Тувын номой хэблэл жэл бүри политическэ, эрдэм ухаанай, уран һайханай олон ном, һургуулинуудай, техникумуудай үзэхэ номуудые тува болон ород хэлэнүүд дээрэ хэблэн гаргана.

Ким ЛЯСКО, (АПН).

ХҮН БҮХЭНЭЙ ОРОЛДОДОГ ҺАА

Барилга-хабсаралгын 7-дохи управлениин комплексно бригадын бригадир П. В. ФОЛОМЕЕВ хөөрэнэ

Бидэнэрэй, барилгашадай, ажалда юун эгээл ехэ һаад ушаруулнаб гэхэдэ, барилгын материал саг соогоо асарагданагүй. Тиимэһээ мэргэжэлтэй шулуушад, модошо дархашуул, штукатурщигуудай ажалгүй байха ушар яһала олон үзэгдэнэ. Барилгашадай ажалай бүтээсын үшөө бага, шэнэ барилгануудай хараалагдаһан саг болзортоо ашаглалгада тушаагдадаггүй, түсэбэй дүүргэгдэдэггүй ушар ехэнхидээ энээнһээ дулдыдана.

Манайшье бригада материалаар таһалдана, хэрэгтэй юумэ саг соогоо асарагданагүй. Жэшээлхэдэ, үдэр бүхэндэ бригададамнай 30 кубометр бетон хэрэглэгдэдэг. Тэрэнэй ганса 8—10 кубометрээр хангагданабди. Бетоной үгы дээрэһээ ажалгүй зогсохо ушар дайралдаха. Теэд хүдэлмэриин үнэтэ сагые миин гээхэгүйн тула бетоной гү, али хирпиисэ, панелиин асарагдатар ондоо ажал хэнэбди. Тиимэһээ бидэнэр ажалгүй миин байнагүйбди, минута бүхэниие хэрэглэхэ гэжэ оролдонобди. Хайшан гэжэ, ямар аргаар? Бригадымнай гэшүүн бүхэн хэдэ хэдэн мэргэжэл шудаланхай. 42 хүнһөө бүридэһэн бригадын барилгашад 3—3 мэргэжэлтэй ажал дүүргэжэ шададаг болонхой. Виктор Петрович Казанцев, Владимир Константинович Шадрин гэгшэдые дүрбэн тэгшэ мастернууд гэжэ дэмы нэрлэнэгүй.

Ажаллажа байхада элдэб юумэн тохёолдодог ааб даа. Зарим нэгэ хүнэй үбшэлхэ, зарим участогай гэнэгдэлдэ орохо, барилгын ямар нэгэ материалай гэнтэ ехээр асарагдаха ушар дайралдаха. Бултадаа хэдэн мэргэжэл шудалһан дээрэһээ мүнөөдэр юу хэхэ байхаяа эртээнһээ тодорхойлжо, ехээр яаран тэбдэнгүйгөөр ажалланабди.

Барилгашадай хэдэн мэргэжэл шудалхада үшөө юугээрээ һайн бэ гэхэдэ, баригдажа байһан объект дээрэ үйлэдбэриин бүхы процессые —түмэр-бетон зүйлнүүдые хабсарган табиха ажалһаа эхилээд, туһалбариин ажал хүрэтэр, — комплексноор бүтээхэ арга олдоно. Тиихэдээ бидэнэр барилгашадаа зүбөөр хубаарилан табижа, барилга-хабсаралгын, туһалбариин ажал дүүргэнэбди. Бригадын олонхи гэшүүд —30 хүн хэдэн звено болон хубааржа, ямар нэгэ ажал хэдэг. 8—10 барилгашан хоёрдохи халаанда хүдэлдэг, гол түлэб бетон тушаан абадаг, үглөөнэй халаанда ажаллаха нүхэдтөө һаадгүйгөөр хүдэлхэ бэлэдхэл хэдэг.

Барилгашадай ажалда техникэ үргэнөөр нэбтэрэн ороо. Мүнөө нэгэшье барилга механизмгүйгөөр бүтээжэ шадахагүйт. Харин заримдаа барилгашад үнэтэ иимэ туһалагшаяа муугаар хэрэглэнэ, мүнөө үеын хүсэтэ техникые миин байлгадаг. Техникэ дээрэ хүдэлдэг механизаторнууд манда ехэ туһаламжа хүргэнэ. Барилга-хабсаралгын ажалай 95 процентнь механизмуудай хүсөөр бүтээгдэдэг.

Манай бригадын ажалай бүтээсэ дунда зэргээр 150 процент болоно. Бидэнэр октябрь соо 45 мянган түхэригэй ажал дүүргэхэ түсэбтэй аад, 70 мянган түхэригэй ажал хээбди. Жэлэй эхинһээ хойшо 7-дохи управлени соогоо түрүүлжэ, администраци, партийна, профсоюзна организациин дамжуулгын Улаан тугые бригада барижа ябана.

Шэнэ барилга түргэнөөр ашаглалгада тушааха, үйлэдбэрилээ һайн үрэ дүн түйлаха гэжэ оролдохын хажуугаар барилгын шанарта гол анхарал хандуулагдана. Гоё һайхан, бэхи, таатай зохид, хямда шэнэ барилгануудые һайн шанартайгаар бүтээхэ гээшэ манай нэрэ хүндын хэрэг мүн. Барилгашадай урда табигдаһан энэ эрилтые хэр зэргээр дүүргэнэ гээшэбибди? Бидэнэр гол түлэб шанар тухай анхаралаа хандуулнабди. Хүдэлмэришэд бултадаа ажалаа һайнаар, техническэ эрилтын ёһоор бүтээхэ гэжэ оролдоно. Харин ямар нэгэ голодоһо гаргаа һаа, хүдэлмэришэн тэрэнээ ажалай һүүлээр ямаршье түлөөһэгүйгөөр дахинаа бүтээдэг. Иимэ эрилтэ, ёһотой хиналта табихада, барилгын шанар һайжаруулагдана гэжэ дүй дүршэлһөө ойлгожо абаабди.

Манай бригада ажахын тоосоондо оронхой. Участогта асарагдаһан бүхы материал шалгажа, тушаажа абтана, һайн шанартай материал, түмэр-бетон зүйлнүүдые асарха эрилтэ хэгдэнэ. Муу шанартай модоной зүйлнүүдые заримдаа бусааха ушар гарадаг. Харин хабсаргамал түмэр-бетон зүйлнүүдэй шанар муу байһаар. Үйлэдбэриин «Буржелезобетон» нэгэдэлэй 1-дэхи, 3-дахи филиалай продукци техническэ эрилтэ хангажа шаданагүй гэжэ сэхэ хэлэхээр. Тэдэнэй бүтээдэг панели, плитэ гэхэ мэтэ зүйлнүүдэй шанар муу, тэрэ зандань хэрэглэхээр бэшэ. Зарим зүйлнүүдыень барилгын талмай дээрэ заһадаг, заримыень бусаадаг гээшэбди.

Тушаажа абаһан материалаа хэрэглэхэ газартаа дүтэ буулгажа, эмхи гуримтайгаар сомоходо һайн байдаг. Ондоо тээ буулгажархёод, һүүлээрнь тэрэнээ зөөхэдэ ехэ саг гаргашалагдадаг. Мүн хабсаргамал түмэр-бетон зүйлнүүд, хюрөөдэмэл материал, хирпиисэ, арматура зохидоор соможорхёо һаа, барилгын талмай дээрэ эмхи гуримтай байдаг, эдэ материалнуудые үлүү ехээр гаргашалха гү, али үгы хэхэ ябадал огто үзэгдэдэггүй гээшэ. Ямаршье материал гамтайгаар, зүбөөр хэрэглэхэ гэжэ оролдонобди. Энэмнай яһала һайн үрэ дүн харуулна гэхээр. Һүүлшын долоо һарын туршада 30 мянган хирпиисэ, 43 кубометр бетон, 20 кубометр хюрөөдэмэл материал, хахад тонноһоо үлүүтэй хадааһа, 130 мянган түхэригэй хабсаргамал түмэр-бетон зүйлнүүд арьбалагдаа. Гадна барилга-хабсаралгын ажалай өөрынь үнэ сэн 15 мянган түхэригөөр хямдаруулагдаа. Ганса нэгэ һара, октябрь соо 2100 түхэригэй салин алмаһан байнабди.

Коммунис ажалай коллективай нэрэ зэргэтэй манай бригадынхид эрдэм мэргэжэлээ дээшэлүүлхэ гэжэ оролдоно. Ажалай түрүү дүй дүршэл шудалха зорилгоор тусхай һургуули эндэмнай эмхидхэгдэнхэй. Барилгашаднай хоёр бүлэг боложо хубаарилан, түрүү дүй дүршэлэй һургуулида һуралсана. Нэгэ бүлэг хүдэлмэришэд түмэр-бетон зүйлнүүдые хабсарган табиха түрүү дүй дүршэл, нүгөөдэнь — хирпиисээр хана бодхоохо түрүүшүүлэй дүршэл шудална. Дүй дүршэлтэй мэргэжэлтэд прораб Владимир Семенович Гребенщиков, участогай начальник А. И. Рева, 7-дохи СМУ-гай главна инженер К. И. Перов хэшээлнүүдые хүтэлбэрилнэ. Һургуулида һуралсагшад барилга-хабсаралгын ажалай түрүү дүй дүршэл шудалхаһаа гадна, техническэ эрдэм мэргэжэлдэ һурана. Мүн барилгымнай олон гэшүүд хүдэлмэришэн-залуушуулай үдэшын һургуулида, түмэр замай техникум, технологическа институтта һурадаг.

Түйлаһан амжалтаараа һанаагаа амархагүй, барилгые түргөөр, һайнаар, хямдаар эрхилхэ гэжэ саашадаашье оролдохобди гэжэ манай бригадынхид мэдүүлнэ.

А. ШУЛУНОВ
бэшэжэ абаба.

ВИННИЦКЭ ОБЛАСТЬ. *Хмельницкэ үйлэдбэриин управлениин Уланово тосхоной «Дружба» колхоздо арадай номой магазин нээгдээ. Уран hайханай, политическэ, хүдөө ажахын болон бусад номууд эндэ олон. Долоон хүнhөө бүридэhэн магазинай совет байгуулагданхай. Соведэй гэшүүд пенсионернүүд, тосхоной комсомолшууд болоно. Зураг дээрэ: пионернүүдэй вожата, магазинай соведэй гэшүүн Антонина Павленко — ном эрхимээр тараагшадай нэгэн юм.*

ТАСС-ай фотохронико.

ООН-ой Генеральна Ассамблейн XIX сесси

ПЛЕНАРНА ЗАСЕДАНИ ДЭЭРЭ А. А. ГРОМЫКЫН ХЭЛЭҺЭН ҮГЭ

НЬЮ-ЙОРК, декабриин 7. (ТАСС). Өөрынгөө ленинскэ амгалан ёhоной политикатайгаар, бэеэ даанхай байдалтайгаар, эрхэ сүлөөтэйгөөр хүгжэхэ арадуудай эрхые хамгаалха зорилготойгоор Советскэ Союз ООН-ой Генеральна Ассамблейн XIX сессидэ ерэбэ гээд СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко мэдүүлээ. Уласхоорондын шахардуу шанга байдал hуларуулхын тулада, уласхоорондын харилсаа холбоо болон энхэ тайбанаар зэргэ оршон байха гол ёhонуудта үндэhэлэн, олониитын ондо ондоо байгуулалтатай гүрэнүүдэй хоорондохи холбоое хүгжөөхын тулада Нэгэдэмэл Нацинуудай Организациин арга боломжые хэрэглэхээр маанад хүсэд лэ бэлэн байхабди гээд тэрэ хэлээ.

Уласхоорондын гол шухала асуудалнуудта А. А. Громыко тогтожо хэлээ. Эдэ асуудалнуудые шиидхэхын тулада ООН-ой бүхы гэшүүдэй үгэеэ ойлголсожо ябуулга хэхэнь шухала гээд тэрэ мэдүүлээ. Эдэ асуудалнуудые таатай hайнаар зүбшэн хэлсэхые, тэдэниие шиидхэхэ арга зам бэдэрэн олохые сессидэ хабаадагшадые тэрэ уряалhан байна.

Буу зэбсэг угаа ехэ яаралтайгаар түхеэрэлгэ хамагай түрүүндэ арадуудай hанаа сэдьхэл зобооно гээд А. А. Громыко онсолон тэмдэглээ. Буу зэбсэг хуряаха бодото арга боломжо сохом бии, зүгөөр буу зэбсэг хуряахые хүсэдэггүй хүсэнүүдэй нүлөөн үшөөл ехэ байhаар гээд тэрэ үргэлжэлүүлэн хэлээ. Зүгөөр ракетно-ядерна дайнай аюулhаа өөhэдыгөө хамгаалха арадуудай эрмэлзэлгые буу зэбсэг түхеэржэ, баяжаха ябадалай булихаар болгуулжа таараха гээшэ аал.

Энэ асуудалда бүри бодото тодорхойгоор хандахыень баруун оронуудай хүтэлбэрилэгшэдые СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министр уряалаа. Буу зэбсэг бодотоор хуряаха зорилготой дурадхалнуудые буруушаадаг баруун оронуудай гүрэнэй ажал ябуулагшад Советскэ Союзай дурадхалнуудые үшөө дахин гартаа барижа, хаража үзэг лэ, эдэ дурадхалнуудта тэдэнэй хандалгые урид абтаhан hанамжанууд тодорхойлно бэшэ аа гү. Эгээл гол юумэн гэхэдэ, буу зэбсэг хуряалгаhаа имагтал социалис оронууд ашагтаха гү гэжэ тэдэнэр hайнаар бодомжолжо үзэг лэ. Энээн тухай hайса бодомжолжо үзэhэн хүн бүхэн буу зэбсэг хуряалгаhаа бүхы оронууд, бүхы арадууд ашагтаха гэжэ мэдэрэнгүй байжа шадахагүйл. Колониализмын үлэгдэл бологшо хэтэ үеынгөө гээгдэлые зайсуулгадань hаяхан сүлөөрhэн арадуудта буу зэбсэг хуряалга туhалхал.

Буу зэбсэг бүгэдэ ниитээрээ, хүсэдөөр хуряаха тушаа үгэеэ ойлголсохоор Советскэ Союзай бэлэн байhан тухай хэлэхэдээ, А. А. Громыко нигэжэ онсолон тэмдэглээ. СССР хадаа ядахын сагта түрүүшээр буу зэбсэг яаралтайгаар түхеэрэлгые удааруулхаар, тэрэнэй далайсые бага болгохоор хэмжээнүүдые абаха шухала гэжэ тоолоно. Эдэ хэмжээнүүд ямар удха шанартайб гэхэдэ, уласхоорондын шахардуу шанга байдалые hулаpуулха, буу зэбсэг хуряаха, уласхоорондын бусад гуримшуулагдаагүй асуудалнуудые шиидхэхэ бүри таарамжатай эрхэ байдал бии болгохо.

Уласхоорондын шахардуу шанга байдал саашадань hулаpуулха, буу зэбсэг яаралтайгаар түхеэрэлгые хизаарлаха хэмжээнүүд тухай меморандумые Советскэ правительствын зүгhөө А. А. Громыко Генеральна Ассамблейн үзэмжэдэ табяа.

Тиихэдээ буу зэбсэг бүгэдэ ниитээрээ, хүсэдөөр хуряаха, ядерна зэбсэг хорихо, усадхаха асуудалнуудые, мүн буу зэбсэг яаралтайгаар түхеэрэлгые хизаарлаха хэмжээнүүдые ямаршье аргаар, ямаршье тушаалтадай, тэрэ тоодо эгээн дээдэ тушаалтадай хабаадалгатайгаар саашадань зүбшэн хэлсэлгэдэ хабаадалсахаар Советскэ правительство бэлэн байна гээд тэрэ онсолон тэмдэглээ.

Энээнтэй дашарамдуулан, НАТО-гой зарим гол гүрэнүүдэй түлөөлэгшэдэй жэгтэй гайхалтай ябуулганууд тухай А. А. Громыко тогтоо. Эдэ түлөөлэгшэд бусад гүрэнүүдтэ ядерна зэбсэг дамжуулан үгэхэгүйень бултанда этигүүлхэ hэдэлгэ гаргадаг, ядерна зэбсэг тараан дэлгэрүүлхэгүй тухай үгэеэ ойлголсохые хүсэнэбди гэжэ хэлэдэг аад, харин ядерна зэбсэг үгэгты гэдэг өөhэдынгөө зарим союзнигуудай эрилтэнүүдые буруушаажа шадахагүйбди гээд мэдүүлдэг байха юм.

Бултанай хараhаар байтар жэгтэйхэн лэ үзэгдэлэй тохёолдодог байhые мартахань бэрхэтэй байдаг гээд А. А. Громыко хэлээ. Ши ядерна зэбсэгтэйш, тэрэнээ намтай хубаалдалса, тиигээгүй hааш муу болохо, нимэ зэбсэг өөрөө бүтээжэ болохоб гэжэ нэгэниинь нүгөөдэлөө хэлэдэг. Энэ ушарые ажаглажа байhан гурбадахинь түрүүшынхиин эрилтые дүүргэхэhээ ондоо арга байхагүйл даа гээд тэдэнэрэйнгээ hанаа заhаха hэдэлгэ гаргадаг.

Бусад оронуудта ядерна зэбсэг дамжуулан үгэхэhөө арсахые, тэрэшэлэн энэ зэбсэгые хэнhээшье hаань абахаhаа, тэрэ тоодо сэрэгэй союзуудаар дамжуулан абахаhаа, арсахые СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министр уряалаа. Тиигээгүй hаа, ядерна зэбсэг бүхы дэлхэй дээрэ тараха, тэрэнэй улам ехээр тараха тудам эб найрамдалай хэрэгтэ аюул ехэ боложол байха гэжэ тэрэ хэлээ.

Европодохи аюулгүй байдал хангаха, Германиин асуудал амгалан ёhоор гуримшуулха тухай тогтоходоо, А. А. Громыко нигэжэ заагаа. Үhөө нэхэхэ эрмэлзэлгэнүүд, ядерна зэбсэг абахые ФРГ-гэй бүри оролдосотой нэтэрүүгээр hэдэжэ байhан ушар энэ асуудалые тусгаар шухала удха шанартай болгоно. НАТО-гой олон талын хабаадалгатай ядерна хүсэнүүдые байгуулха түсэбые буруушааха зуураа, эдэ түсэбүүд Германиин нэгэдэлгые бүри бэрхэтэй хэсүү болгохо гэжэ Советскэ Союз сэб сэхээр хэлэдэг гээд А. А. Громыко тэмдэглээ.

Колони оронууд болон арадуудта бэеэ даанхай байдал олгохо тухай ООН-ой мэдээжэ Деклараци тухай hануулхадаа, арадуудые сүлөөлхэ хэрэг үшөөл хүсэдөөр түгэсхэгдөөгүй. Олон миллион хүнүүд, хэдэн арбаад орон нютагууд хариин эзэмдэлгэ доро байhан зангаараа гээд А. А. Громыко заагаа.

1965 он бүхы колониальна засаг түрые хүсэдөөр усадхаха жэл болохо, энэ түүхэтэ ехэ хэрэгэй түгэсхэгдэhые ООН-ой Генеральна Ассамблейн удаадахи юбилейнэ сесси тэмдэглэхэ гэжэ найдэжа байhанаа А. А. Громыко элирхэйлэн мэдүүлээ. Худалдаа наймаанай, экономическа бусад холбоо барисаа hайжаруулгада туhалхыень ООН-ой гэшүүдые тэрэ мүн лэ уряалhан байна. Энэ хадаа уласхоорондын оршон байдал hайжаруулгада, гүрэнүүдэй хоорондохи харилсаа хүгжөөлгэдэ hайнаар нүлөөлхэ байна бшуу.

hүүлшын жэлэй — жэл хахадай турша соо уласхоорондын шахардуу байдал эли бодоор зөөлэрhэн байгаа гээд А. А. Громыко хэлээ. Гэбэшье эб найрамдал хангаха ябадалай дулдыдахаар тиимэ уласхоорондын асуудалнууд шиидхэгдэхын аргагүй гэhэн хэбэртэй hанамжа оролдосотойгоор гарган дэлгэрүүлдэг хүсэнүүд дэлхэй дээрэ ябуулга хэжэ байдаг гээд тэрэ зааhан байна. Эдэ хүсэнүүд иимэ hанал бодолоороо арадуудай дура хүсэлые hулаpуулан мохооруулха hэдэлгэ гаргана.

Иимэ hанал бодолые Советскэ правительство эрид шууд буруушааха зуураа, арадуудай өөhэдынгөө хүсэндэ этигэлгые hулаpуулха, уласхоорондын оршон байдалые hайжаруулха, эб найрамдал бэхижүүлхэ этигэл найдабариинь алдахуулха али бүхы hэдэлгэнүүдтэ эсэргүү, hуларшагүй тэмсэл хэхэ гээд А. А. Громыко мэдүүлээ.

ООН-ой Генеральна Ассамблейн XIX сесси хадаа үрэтэй hайнаар хүдэлмэрилжэ, уласхоорондын харилсаа холбоо хүгжөөхэ, арадуудай хүулита эрхые хамгаалха, бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал бэхижүүлхэ хэрэгтэхи саашанхи урагшатай дабшалтануудые хүнгэдхэжэ үгэхэ гэжэ найдажа байhанаа А. А. Громыко үгынгөө түгэсхэлдэ элирхэйлэн мэдүүлhэн байна.

СОЁЛОЙ СЪЕЗДЫЕ УГТУУЛАН

ШҮДХЭРТЭЙ ГҮ СҮНДҮҮГ?

«Шүдхэртэй сүндүүг» Буряадтамнай бии болоо гэhэн hураг тараhаар үниинэй hэн. Энэ шүдхэрнай Чувашташ, мүн бусадшье республика, областьнуудаар айлшалжал байна хаш гэhэн мэдээнүүд нэгэнтэ бэшэ абтагша бэлэй. Тиихээ тиитэрээ түрэhэн газартаа хэзээ харагдаха юм гэжэ гайхалсагша hэмди. Дэмы жэл үлүүтэй саг соо хүлеэгээгүйбди....

Цырен Шагжинай иимэ нэрэтэй шог зүжэг гэхэ гү, али комеди одоошье Х. Намсараевай нэрэмжэтэ Буряад драмын театрта табигдаба.

Хүшэгэ ирагдажа, хүбөөлhэн барюултай асари ехэ наран шэлэй түхэлтэй дүхэриг соо буряад нютагаймнай нэгэ бишыхан булан харагдана. Тэндэл шог зохёолой гол геройнууд дурлашаhан hаалишан хүбүүн Дамдин, тэрэнэй инаг Цырегма, милициин ефрейтор ябаhан Хасар Базарович, hүзэгшэ Бүмэ хүгшэн, тэнүүл мэхэшэн Тартад гэгшэдтэй танилсанабди. Богонихоноор удхань иимэ: hүзэгшэ хүгшэн Бүмын бүхы наhаараа ажал хэжэ олоhон мүнгые мэхэшэн Тартад лама гээшэб гэжэ танюулаад, хууран абаха hэдэлгэ хэнэ. Тиихэдэнь hэримжэтэй hүниин харуулшан Хасар, дурлаhан хоёр hаад хэжэ, хүгшэндэ ламын хэн байhаниие элишэлхэ юм. Удхань гол түлэб иигээд лэ дүүрээ, хабаадахашье нюурнуудынь оройдоол табахан хүн. Теэд манай мэргэжэлтэй драматург Цырен Шагжин хүнэй үнэн зүрхэнhөө энеэхэ ушар байдалнуудые бэрхээр тааруулан зохёожо, оньhон, шог, хадхуу үгэнүүдээр геройнуудаа дуугаруулжа шадана. Иигээд лэ дүүрээ гээшэ гү гэжэ зариман асуужа магад. Юун тухай хэлэгдэнэб гэхэшүүлшье олдоно аабза. Тиимэшүүл шог зүжэгэй гол зорилго гүйсэд ойлгоногүй гээд hанамаар. Манайл hанахада, тус зохёол соогоо табиhан зорилгоёо Цырен Шагжин гүйсэд бэелүүлжэ шадаа. Иигэжэ баталхадаа, тус шог зүжэг огто дутуу дундагүй гэнэгүйбди. Алдуу дутуунууд бии, гансашье бэшэ. Жэшээлхэдэ, Дамдин Цырегма хоёр дуран тухайгаа даншье хуушанайхяар, Ц. Шагжинай бусадшье пьесэнүүдтэ ушардаггал, халиргай дээхэнүүр, «hанаа алдалган» «эндүүрэлгэн» хоёрой оршон байдалда хэлсэнэ. Нэгэ үгеэр, шэнэ юумэн үгы. Үшөө нэгэ ажаглалта. Шог зүжэгэй гурбадахи үйлэ юрэл нэгэдэхи, хоёрдохи үйлэнүүдтэе боложо дүүрэшэhэн, ойлгосотой болошоhон зүйлнүүдые «нэгэ тээшэнь харуулхын» лэ тэдысэ бэшэгдэшоо гэмээр, гадна энэ үйлэнь авторай олондо мэдээжэ «Мэхэшэн» гэжэ нэгэ үйлэтэй зүжэгые тэрэ зангаарнь дабтажархина. Тартадай образ бүхы буряад пьесэнүүд соохидhоо, илангаяа «Будамшуу» соохи ламын образhоо, түрэнхэй, онсо маяг шэнжэгүй, тиимэhээ үнеэхил энеэдэ татаха зорилгоор тэнэгжүүлэгдэнхэй, үнгэржэ ерэхэдээ, ямар нэгэн бөө шэнгеэр дабхэржэ, hүрэжэ, хатаржа эхилшэнэ.

Мүн бусадшье жэжэ божо юумэнүүдые тооложо болохоор hэн. Теэд хөөрэлдөөмнай энээн тухай бэшэ.

Театрнай Ц. Шагжинай энэ шог зүжэгые хэр найруулан табяаб. Удаан үедэ табигдажа ябаха гү?

Сэхынь хэлэхэдэ, энэ зүжэг театрай hүүлэй жэлнүүдэй амжалта мүн. Иигэжэ баталхадаа, бидэ тус зүжэгэй нютагай авторай байhыень онсолон заанабди. Үнэхөөрөөшье А. Арсалановай гүйсэд мүлигдөөгүй, сэндээ хүргэгдөөгүй «Ой соо табадахи хадааhанhаа» ондоо ямар зүйл театр харагшадтаа hүүлэй үедэ дурадхааб? Тиимэл hэн хойнонь, илангаяа анхарал, hонирхолтойгоор тус зүжэгтэ хандахамнай гайхалгүй. Анхаралыемнай мэхэлээгүй даа. Дэмышье тэрэ «шүдхэрыень» хүлеэгээгүй байнабди. Зүжэгэй эхинhээ hүүл хүрэтэрнь зал соо таhалгаряагүй энеэдэн дэгдэнэ. Энэшье ушар манай hаналай зүбтэйе гэршэлнэ бэшэ гү? Зүжэгые найруулан табигша Буряадай АССР-эй искусствануудай габьяата ажал ябуулагша Буянто Григорьевич Аюшин (тэрэ өөрөө Хасарые гайхалтай мэргээр наадана) тон мартагдашагүй, тэрээн соогоо дабтагдашагүй, онсол өөрэ образуудые бүтээхэ гэжэ амжалтатайгаар оролдоhониинь гансата эли болоодхино. Мизансценэнүүдынь hайса мүлигдэнхэй, нэгэшье ушарта үйлын хүгжэлтын таhалдаhан зүйл обёорогдоногүй. Нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, зүжэгтэ хабаадагшад баран ямар нэгэн оньhон мэтэ харагдана. Энээнииень тон лэ hайшаамаар. Нүгөө талаhаа мэхэшэн Тартадые «газардуулха», «мухардуулха» гэhэн зүжэгэй гол шэглэлые режиссёр алдангүй, тэрээн тээшэ хамаг hаналаа алхам алхамаар шэглүүлнэ, энеэдэтэй нэмэлтэ аргануудые бэдэрэн оложо шадана. Тартадай сүндүүг тээшэ шунахайран дуталгалгануудые, тэрэнэй нэгэ нюдэнэй харасын няалдашаhан шэнги, хилар болотороо гэтэhые hанаял. Гансашье энэ Тартадые газардуулха, мухардуулхаа тэгүүлхэдээ бэшэ, мүн бэшэшье ушарта хэды ехэ hанаашалга, уран аргануудые режиссёр оложо шаданаб. Бүмэ хүгшэнэй басагандаа абаhан платиин замагай гажашахада, үйлын тэрэнэй саагуур ямар түргэн, дэбжэлтэтэйгээр хүгжэдэг болоhыешье эндэ дурдаял. Тус зүжэг Аюшинай тон hанаамгай, шадамар режиссёр байhые гүйсэд гэршэлнэ. Зүгөөр hанаамгай, шадамар уран аргануудынь шог зүжэгэй гол зорилго болохо энеэдэ, наада үүсхэлгэтэй огто эбсэнэгүй. Энээниие баhал шадаха хэрэгтэй. Тобшолон хэлэхэдэ, Б. Аюшин Ц. Шагжинай шэнэ пьесые тон зүбөөр ойлгоо, тиин ёhотойл энеэдэтэй шог зүжэг найруулан табижа шадаа.

Юрэнхы дээрээ иимэ hайшаалтай зүжэгэй амжалтые режиссёртой нэгэн хамта рольнуудые гүйсэдхэгшэдэй хубаалдаха байhаниинь ойлгосотой ааб даа. Нэн түрүүн Тартадые шадамар бэрхээр, этигэмээр гүйсэдхэhэн Буряадай АССР-эй габьяата артист Дашидондок Жалсараев болоно. Манай театрай түүхэдэ ламанарые шадамар бэрхээр гүйсэдхэлгөөрөө суурхаhан Жүгдэр Пагбаин, Чойжонима Генинов, Сүндэб Рабсалов болон бусадай мэргэжэлэй hайн hайн талануудые тэрэ халаа байна, гэбэшье мүн өөрын зарим тэды анхармаар маяг абаринуудые харуулhыень дэмжэмээр. Энэ нүхэрнай зүжэгhөө зүжэгтэ ургаха зуураа, бэлигэйнгээ али бүхы талыень хойно хойноhоонь харуулжа ябана. Зүгөөр эндэ Тартадай роль гүйсэдхэхэ зуураа заримдаа «ламаталгаяа» (илантаяа гурбадахи үйлэдэнь) үлүү гаргажархина аа гү гээд hэжэглэмээр. Худал ламын аашалханъ зүйтэйл юм бэзэ, дэмы бэшэ ламын үгыдэ бүмбэ галзуурба гэлсэгшэ гүбэ. Гэбэшье Тартадай хомхой сэдьхэл ламаталга хоёрой хоорондо оршоо хилэ шугам зарим ушарта эбдэгдэшэнэ. РСФСР-эй арадай артист Найдан Гендунова (Бүмэ) ямар зүрхэ хүдэлгэмэ, уярма хурсаар, тэрэ мүртөө үлүү гоёолтогүйгөөр, юрын буряад хүгшэнэй образые манай урда дэлгэнэб! Хүдэлхэ, дуугарха бүхэнииинь багаhаа танил зүйлнүүдые hанаанда оруулаадхина. Бурханда hүзэглэлыень илангаяа гүнзэгыгөөр, этигүүлмээр гаргана. Найдан Гендунова энээнhээш урда иимэ түхэлэй эхэнэрнүүдые гүйсэдхэдэг hэн ааб даа, теэд энэ шэнэ рольдонь шэнэ, буришье гүнзэгы абари, маяг дүрсэлhэн зүйл баримтанууд олон.

С. Аранжуров мүнөө жэл Ленинград хотодо Луначарскиин нэрэмжэтэ театральна институт дүүргэжэ ерээ юм. Энээнhээ урда тээ «Любовь Яровая» гэжэ зүжэгтэ сагаан гвардеецэй нэгэ багахан лэ роль гүйсэдхөө hэн. Дамдинай роль тэрэнэй түрүүшын ехэ хүдэлмэри, үшөөш саашань хэлээ hаа, нэгэ ёhоной шалгалта болоно. Теэд хэр баряаб? hайн. Буряад драмынгаа театрые үшөө нэгэ бэлигтэй артисттай болоhоорнь амаршалха зуураа, зарим тэды ажаглалта хэмээр. С. Аранжуров сценын хуули ёhо гэйсэд шудаланхай хүн. Хэды тиийбэшье hаа, сценэ дээрэ нэгэ заримдаа үлүү хүдэлөө гаргана, үгы гэбэл удаарна. Нюур шарайнь үйлын ябасатай нягта холбоогүйгөөр эрбэгэнэхээ hанаха юм. Эдэ бүгэдэмнай үлүү «оролдолго» гэжэ нэрэтэй ааб даа. Баhа буряад хэлэндээ халтад гэбэл түдэгэсэхэеэ hанана. Хаража hуугшадта энэнь тон аягүй. Саашадаа ургаха хамаг арга боломжотой энэ нүхэрнай эдэ бүгэдые хараадаа абана бэзэ.

Бэлигтэй Н. Шагдарова Цырегмае мөөгүйгөөр наадана. Гэбэшье зүжэг соо тэрэнэй тон түргэн үгы бии болдолго бэлигэйнь гүйсэд hалбаралгада hаад хэнэ аа гү гээд hанагдана.

Хөөрэлдөөнэйнгөө эгээл эхиндэ «шүдхэртэй гү сүндүүг» гэhэн асуудал табяа hэмди. Дээрэ хэлэhэнээ уламжалан, энэ сүндүүгнай гансашье шүдхэртэй бэшэ, харин сүндүүг дүүрэн энеэдэ зугаа гэжэ лаблахаар. Теэд энеэдэн гээшэмнай нүгэлтэйшье, сээртэйшье бэшэ ха юм даа гэжэ араднай дэмы хэлэдэггүй.

А. ЖАМБАЛДОРЖИЕВ.

Тамара Кузьминых (зураг дээрэ) Тюмениин тепличнэ комбинадта хүдэлдэг юм. Имагтал hүүлшын хэдэн үдэрэй турша соо городой магазинууд болон столовонуудта эндэhээ хэдэн тонно овощ эльгээгдээ. Тус бүридөө 500 дүрбэлжэн метр талмайтай табин теплицэ комбинадай газар дээрэ бии юм. Эндэhээ түхэреэн шахуу жэлэй турша соо үгэрсэ, помидор, hонгино ургуулан абтажа байдаг. Мүнөө үшөө 30 теплицэ баригдажа байна. Тэдэнэй ашаглалгада үгтэхэдэ тус комбинат Сибириин эгээн томо тепличнэ ажахынуудай нэгэн болохо юм.

ТАСС-ай фотохронико.

УЛАМ НАРИЖУУЛАГДАНА

Нёдондо, ноябриин hүүлээр, Улаан-Үдын ноохо угаадаг фабрикые тушаан абаhан акт дээрэ гүрэнэй комиссиинхид гараа табиhан байна. Энэ хадаа Сибирь болон Алас-Дурнын хүнгэн промышленностиин томохон предприятинуудай нэгэн болоно. Фабрика жэл соо 15 мянга шахуу тонно продукци гаргаха проектнэ хүсэтэй юм.

— Хахад жэлhээ үлүүтэй саг соо фабрикые тааруулан хүдэлгэхэ хүдэлмэри хэгдэhэн байна,— гэжэ предприятиин главна инженер Владимир Иванович Говенько хөөрэнэ. — Цехүүдтэ хүдэлмэриин технологи тодхолшолуулагдан, дутуу дундануудынь зайсуулагдаа.

Июньдэ түрүүшынгээ продукци гаргажа эхилhэн байгаа. Гээшье hаа, фабрикые дүүрэн хүсөөрнь хүдэлгэжэ шадагдахагүй байhан. Фабрика түрүүшын hарада оронойнгоо бүд нэхэдэг предприятинуудта миил дала гаран тонно угаагдаhан ноохо эльгээhэн.

Мүнөө фабрикын коллектив предприятияа ашаглалгада оруулhаар жэл болоhон үдэрөө ямар амжалтаар угтаба гээшэб?

—Июнь hараhаа эхилжэ предприятиимнай хүдэлмэриин хурдабшалал нилээд дээшэлжэ эхилээ,—гэжэ Владимир Иванович хэлэнэ. — Октябрьда 170 тонно ноохон угаагдаhан байгаа hаа, ноябрьда 190 тонно болгогдоо.

Жэлэй туршада фабрикада мэргэжэл шадабаряа эрхимээр шудалhан хүнүүд олоор ургаа. Ноохо илгалгын цехтэ Москалевой, Оболтусовай, Емельяновай, Кудринай бригаданууд өөhэдынгөө хэрэг түгэс шудалаа. Тэдэ бригаданууд халаанайнгаа нормо 110—115 процент хүрэтэр дүүргэнэ.

Ноохо угаалгын цехтэ үйлэдбэриин түрүүшүүл үсөөн бэшэ. Нүхэр Рубцовагай бригада фабрикынгаа жэл болоhоной урда тээхэнэ түсэбhөө галуур 400 килограмм ноохо угааба.

Залуу предприятиин коллектив түйлаhанаараа hанаагаа амарнагүй. Тэдэнэр үйлэдбэреэ нарижуулха арга зам хододоо бэдэрнэ. Семипалатинскын фабрикынхидай дурадхалаар ноохо угаалгынь цехтэ технологическа лини түхеэрэгдэhэн байна. Тодхогдоhон тэрэ түхеэрэлгэнь угаалгын машинада ноохо хэжэ үгэдэг гар ажалые хүнгэдхөө. Тэрэнь ажалай бүтээсые нилээд дээшэлүүлхэhээ гадна, угаажа гаргаhан ноохоной шанар hайжаруулна.

Мүнөө угаалгынь цехтэ 3 агрегат тодхогдоод, үшөө хоёр агрегат тодхогдохоор бэлдэгдэжэ байха юм.

Даб дээрэ ноохо илгаха хүдэлмэри гээгдэд гэнэ. Юуб гэхэдэ, тэрэ цех үшөөл хүсэдөөр хүдэлгэгдөөгүй байнхай. Гээшье hаа, тус үйлэдбэриие нарижуулан hайжаруулха талаар ехэ хүдэлмэри хэгдэхэ юм. Ноохо илгаха конвейер үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэн хэрэглэхээр хараалагдана.

В. РАДЧЕНКО.

«ГАХАЙН ҺҮ ФЕРМЭДЭ АБААШАБА»

Бишыхан ажаглалта

Декабриин 1-дэ, үдэшэлэн. Хориин аймагай нэгэ совхозой гахайн фермын хүдэлмэришэдтэй хөөрэлдэжэ hуубаб. Эгээл энэ үедэ радио хэлэхэдээ: «Литературна дамжуулга эхилхэмнай»,—гэжэржибэ. Бүгэдэ анир-түниргүй болоод, шагнабабди. Нүхэр Ц. Хамаев өөрынгөө зохёоhон повестиин бүлэгhөө уншаба...

Энэ нүхэрэй хоолой сүлдэрхэй тодо, уншалгань ехэ аятайгаар дуулдаба. Илангаяа байгаалиие зураглаhан хэлэлгэнь, юрэнхыдөө хүдөө нютагай байдалhаа элирүүлжэ, мүнөө үеын хүнэй ажабайдал тухай эндэ hонирхолтойгоор хүлеэгдэхэ байба. Харин гэнтэ, гахайшад cooho хоёр залуу басагад энеэлдэбэ. (Уншалга соо энеэдэтэй зүйл хэлэгдээгүй байгаа).

— Басагад юундэ энеэлдэбэт? Үбгэн миниин шохоорон шагнахые шоо үзэбэ гүт? Һонин литературна дамжуулга шагнаха дуратай хүм,—гэбэб.

—Үгы, яахадаа уншагша нигэжэ хэлээб,—гээд, баhа энеэлдэбэ. Ушарыень ухашалжа оробоб. Юун гээб?

—«Гахайн hу фермэдэ абаашаба»— гэжэ уншанал. Гахайгаа hаагаад, абаашадаг юм гү?—гэhээр баhа энеэбхилэлдэбэ.

— Үгы ааб даа, гахайн эдидэг үнеэнэй hүн, үшөө машинаар гаргаhан тухай хэлэhэн байха,—гээд тоосолдобоб.

Мүн тэрэ уншалга соо залуушуулай даргые томилhон ушар тухай хэлэгдэбэ.

—«Дарга» гээшэнь юуб? Комсорг гү, али бригадир гү?—гээд, баhа тэдэнэр намhаа асууба.

—Залуушуудай удамарша,—гээ ёhотой гээд, hэнгэргүйгөөр харюусабаб. hүүлдэнь, зарим нүхэдтэй хөөрэлдөөд байхада: «дарга» гэжэ буряадта балай хэлэгдэдэггүй, монголой хуушан үгэ байба. Тэрэмнай удамарша гэhэн удхатай бэшэ, абаhаар, ородоор hаа — чиновник, наставник—гэхэ мэтэ үгэнүүдтэ дүтэ болохо янзатай. Тиимэhээ буруу тайлбари үгэhэндөө гахайшан басагадhаа хүлисэл гуйха болоноб.

Уран зохёолшо нүхэр Ц. Хамаев, мүн радиокомитедэй редакцишье энээниие анхаралдаа хадууржа, hайн hайхан эхилэлгээ бүри нягтаар мүлихэ бэзэ гэжэ найданаб.

Б. БАЗАРОН, уран зохёолшо.

Хори.

Борьёогойхидой үүсхэл

Борьёогой совхозой механизаторнууд тракторнуудые болон хүдөө ажахын машинануудые заhабарилгые богони болзорто, hайн шанартайгаар үнгэргэхын тула аймагай бүхы механизаторнуудта, заhабарилгын хүдэлмэришэдтэ хандаа. Борьёогойхид Советскэ Армиин hайндэр — февралиин 23 хүрэтэр тракторнуудай заhабарилга, мартын 15 болотор бусад машинануудай заhабарилгые дүүргэхэ гэhэн уялга абанхай.

Аймагай бүхы механизаторнууд Борьёогой механизаторнуудые халуунаар дэмжэөд, техникэ заhабарилгые hайн шанартайгаар, богони болзорто үнгэргэхын түлөө социалис мүрысөө ургэнөөр дэлгэрүүлнэ.

Б. ЧАГДУРОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Юрий Зырянов Толя Щукин хоёрые харанат. Эдэмнай Улаан-Үдын № 2 профессионально-техническэ училищида hурадаг юм, hаяар дизельнэ слесарьнүүд боложо гараха. Эдэ хоёр эдир хүбүүд мүнөө дээрээ эрдэм мэргэжэлээр багашье hаа, түлишын аппаратурын участок дээрэ ажаллажа, ехэхэн hургаал, дүй дүршэл абана ха юм.

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

ҮХИБҮҮДЭЙ ҺҮБЭЛГЭН БЭРХЭ БОЛОХЫН ТУЛАДА

Людмила Дмитриевна Ветроватай уулзахаhаа үшөө урид тэрээн тухай олон юумэ дуулаhан байгааб. Тэрэниие бэлигтэй багша гэжэ нэрлэхэhээ гадна, hурагшадта заадаг литературынь хэшээлые зохёохы ажалтай сасуулдаг байгаа юм. Москва хотын 30-дахи hургуулиин hуралсалай талые даагша 5-дахи «Б» классай хэшээлдэ орожо шагнахыем дурадхаад, би ехэтэ баясабаб. Үнишье болонгүй, би класстань ерээ hэм. Тэндэ ямар нэгэн театрай студи соо байhандал үзэгдөө бэлэй: багшын стол үгы, hурагшадайнь партанууд классай заха хүдар хашагданхай, тэдэнэй hууридахи сүлөө талмай сценэшүүгээр харагдана. Толгойгоо пулаадаар боонхой, арбан хоёртойхон басаган нэбтар hандали дээрэ hуугаад, үбдэг дээрээ ниткын монсог hүбижа, эбхэжэ байха зуураа:

— Нэгэ хан түрэдэ, нэгэ орондо хорото шэдитэй Грипп гэдэг hуугаан, байhан юумэл даа... — гээд, дуу дуулаhан шэнги уянгатайгаар хөөрэжэ эхилнэ. Класс соо абяа шэмээгүй, анхаралтай hууhан hурагшадай гарта саарhан, карандаш. Тэдэнэр үе үе болоод, юушьеб, доро дороо бэшээд абана. Энэнь «Үльгэрнүүд» гэhэн теметэй литературна хэшээл боложо байhан байгаа. hурагшад нэгэнэйнгээ үльгэр хөөрэжэ байхада, тэрэнэйнь удха болоод, гүйсэдхэлгынь шадабариие тодорхойлhон өөhэд өөhэдын тобшолол бэшэжэ байгаа бшуу.

Людмила Дмитриевна мүн лэ партын саана, hурагшадайнгаа дунда hуунхай. анхаралтайгаар шагнана. Тэрэнэй шарайнь өөрынгөө ажал хэрэгтэ үнэн зүрхэнhөө оролдодог хүндэтэ абари зангай тэмдэг харагдана.

hурагшад уран гоёор уншахадаа тон шадамар байба. Хэн хэнайньшье дикци тодо үгүүлэлтэй. Людмила Дмитриевна урда тээнь театральна институтда hураhан юм. Харин hаяшаг искусствын университедэй режиссерско отделениие дүүргээ. Эдэ бүгэдэнь мүнөө тон туhатай байна.

Оля үльгэрөө уншажа дүүргээд, пулаадаа абаад, бэшэндээл адляар багша тээшээ хандан харана. — Саашаа юун болохо юм ааб? Үхибүүд Людмила Дмитриевнагай хэшээлhээ hонирхолтой юумэ хүлеэжэ hуранхай бшуу.

Эдэнэр үнгэрэгшэ хэшээлдээ «Петя ба шоно»—Сергей Прокопьевой симфоническа үльгэр шагнаhан тухайгаа өөhэдын hанамжануудые зохёолой гуримаар бэшэhэн байгаа. Тиихэдэ хүгжэмэй инструментнүүдтэй: фагот, флейтэ, гобой гэхэ мэтэтэй түрүүшынхеэ танилсаа. Магнитофонно лентэ дээрэ бэшэгдэhэн тиимэ инструментнүүдэй абяае тус бүридэнь хадууржа абаhан байна.

— Гобойн абяае анхараад шагнагты. Танда юу hануулнаб?— Аюулай дүтэлhые ойлгоhон нугаhанай гү, али эшээнhээ үбэл дунда гараhан баабгайн абяандал адлирхуу бэзэ? Бишье Людмила Дмитриевнае анхаралтайгаар шагнажа hуугаа hэм. Тиихэдээ хэлэ бэшэгэй хэшээлэй эхилhыеньшье илгаруулжа үрдеэгүйб. hурагшадтаа местоимени тухай хэлэжэ байгаа бэлэй. Урдань хонхын шэнгирхэ дүтэлхэдэ, литературна наада эмхидхэдэг юм. hурагшад hони hонин таабаринуудые хэлсэжэ хүхилдэнэ.

Урогой дүүрэхэдэ, өөрынгөө дүй дүршэлhөө хөөрэжэ үгэхыень Ветровае гүйбаб. Людмила Дмитриевна энеэбхилээд:—юун тиимэ дүршэлшье байгаадхиха hэм даа. Үхибүүдтэл дуратай агшаб. Тэдэниие hүбэлгэн бэрхэ болоhой гэжэ hананаб,—гэбэ.

hургуулиин hуралсалай талые даагшатай уулзахадам: Ветровагай үг гарбалынь мүн лэ багшанар юм,—гэжэ харюусаа. Нүхэрынь, басаганиинь—мүн лэ багшанар. Өөрөө хэдэн жэлэй туршада багшын түрүү дүй дүршэлэй hуралсал даажа байдаг. Тиигээдшье заалгын түхэй системэтэй. hурагшадта литературна гүнзэгы мэдэсэ олгохын тула юрэ бусын hонирхолтойгоор зааха зэргэтэй бшуу. Тиимэhээл hурагшадаа театрай, уран зурагай болон хүгжэмэй эхин шадабаритай танилсуулна ха.

Луиза НЕКРЫЛОВА. (АПН).

БУРЯАД ҮНЭН

3-дахи нюур.
1964 оной декабриин 9.

Ябагаар 40 мянган километр...

Декабриин 6-най үдэшын 16 час 20 минута болоjo байха үедэ Улаан-Үдэ станцида юрэ бусын аяншан—жара гара наhатай үбгэжөөл хүрэжэ ерэбэ.

«Ябагаар ябажа, зүүн Сибириин, Алас Дурна зүгэй үзэсхэлэн гоё газарнуудые шэнжэлхээр аян замда мордоhон аяншан Улаан-Үдэ хүрэжэ ерэхэнь» гэhэн hураг суу дуулаhан городой ажалшад энэ үдэшэлэн станци дүүрэн сугларанхай байгаа hэн.

—Мэндэ амар, улаан-үдынхид! Намайе нигэжэ олон түмөөрөө угтаhандатнай халуун зүрхэнэй баярые хүргэнэб!—гэжэ тэрэ аяншан үүдэ ороhоор лэ баяр баясхаланаа хүргэнэ.—Минии хаанашье ябахадам бэе махабадайм хэр зэргэ байhан тухай hонирхожо, хэрэгтэй сагай болоо hаань, намда дары туhаламжа үзүүлхые оролдодог hайн hайхан hанаатай хүнүүд хүрэжэ ерэhэн лэ газартам угтажа, hонирхожо байдагтань баяртай ябадагби,—гэжэ аяншан хөөрэнэ.

Үүжам дэлгэр Эхэ оронойнгоо арад зонтой, байгаалитай танилсахые хүсэhэн Алексей Андреевич Поликарпов түрүүшынгээ аяншалгые 1959 оной сентябрь hарада хэжэ эхилhэн. «Эхэ оронойнгоо 15 союзна республиканууудтай танилсаха зорилго эгээн түрүүлэн урдаа табиhан байгааб» гэжэ нүхэр Поликарпов хөөрэнэ.

Түрүүшынгээ маршрут Омск—Ульяновск—Москва — Ленинград — Таллин — Ригэ—Вильнюс — Минск—Киев—Кишинев—Херсон —Севастополь—Краснодар гээд ябатарнь—1961 оной апрелиин 12-то замбуулинай дайда соогуур аяншалhан совет оронойхмнай түлөөлэгшэ Юрий Гагарин 40 мянган километрэй зайе гаталан ерэжэ, түрэл ороноо суурхуулаа бэлэй. Юмэ гайхамшагта түйлалта амжалтаар зориглоhон Алексей Андреевич ябагаар 40 мянган километр гаталха зорилго урдаа табиhан байгаа.

—Хойто захамни Архангельск, урда захамни Совет Союз Турци хоёрой хилэ—Термез город болоно. Энэ городто хүрэхымни тэндэ харгыда дайралдаhан поездын машинист «Намайе ямар нэгэн тагнуулшан ябана ха» гэhэн бэшэг хилын харуулшадта үгэжэрхиhэн байгаа. Зүгөөр, хилынхид холын аяншан гэжэ намайе урда тээнь мэдэhэн юм. Тиигэнгүй байха аргамнай үгы ха юм. Юуб гэхэдэ, нээрээшье хилэ шадар танигдаа, үзэгдөөгүй аяншан ябаа ха юмбиб,—гэжэ Алексей Андреевич хёрхо машинистые hанан, магтан хөөрэнэ.

Алексей Андреевич манай Улаан-Үдэ хүрэжэ ерэхэдээ 31679 километр зай гаталhан байна. Холын аяншан манай городтой хэдэн үдэрэй туршада танилсаад, аян замаа үргэлжэлүүлжэ, декабриин 27-до Шэтэ хүрөөд байха зорилго урдаа табина. Эндэhээ саашаа Хабаровск—Владивосток —Сахалин—Камчатка хүрэхөөр хараална. Зунай зулгы зохид үдэрнүүдэй эхилхэдэ, дахин аян замаа үргэлжэлүүлжэ, Эрхүү хото хүрэхэдөө, одоошье 40 мянган километрээ хүсэлдүүлхэ болоно.

—Урдаа табиhан зорилгоёо 1965 оной сентябриин 16-да дүүргэжэ, одоошье hанаагаа амарха, аян замайнгаа тэмдэглэл—томохон ном бэшэжэ эхилхэ hанаан бии,—гэжэ нүхэр Поликарпов омогорхоно.

Түмэр харгын захаар аяншалгада ябаhан Алексей Андреевич Поликарповай хүшэр хүндэ замаа гаталхадань, партийна, советскэ, комсомольско организацинууд хододоо туhаламжа үзүүлжэ байдаг. Нүхэр Поликарповай ехэ городуудта хэдэн үдэрөөр байжа танилсахадань, hамганиинь—Галина Сергеевна самолёдоор хүрэжэ ерэнхэй байдаг.

Эсэхэ сусахые мэдэнгүй аян замаа үргэлжэлүүлжэ ябаhан 66-тай Поликарпов декабриин 14-нэй үглөөнэй 7 часhаа Шэтэ руу зорихоор хараална.

Аян замдаа hайн ябажа, зуурандаа үзэhэн, хараhанаа ном соогоо hайнаар бэшэхыень тэрээндэ юрөөхэ байнабди.

Б. ЦЫРЕМПИЛОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: аяншан А. А. Поликарпов.

Авторай фото.

БУРЯАДТА ЕХЭ ХИМИИН ЭХИ ТАБИГША

Селенгинскдэ ехэ химиин томо предприятинуудай нэгэн—целлюлозно-картоной комбинадай бодхогдожо байhаниие мэдэнэбди. Тэрэнэй барилгые Буряадай барилгын управлениин барилгын монтажна 8-дахи управлениин коллектив бодхоожо байха юм.

Сагай хэды хүйтэрбэшье, барилга заашье hаатуулагданагүй. Ноябрь hарада комбинат уруу оруулагдаhан түмэр замай барилга дүүргэгдэжэ, тэрэниие комисси ашаглалгада оруулхаар тушаан абаба.

Заhабарилгын-механическа түб мастерскойн механическа цех дүүргэгдэхэ дүтэлэнхэй. Тэрэ цех декабрь hарада ашаглалгада оруулагдаха.

Мүнөө целлюлозно-картоной комбинадай гол байшангай барилга хурдан түргэнөөр ябуулагдана. Плитэнүүдые бетонировалгада, колонно болон түхеэрэлгэнүүдые тодхохо hуури табилгада бэлдэгдэжэ байха юм. Тэндэ Паул Францевич Ангельдтын даадаг бригада шадабаритай бэрхэ хүдэлмэриингөө үльгэр жэшээ харуулна. Энэ түрүү коллектив «Түргэнөөр, hайнаар барилга хэхэ!» гэhэн уряалтайгаар ажаллана.

Комбинадай гол байшан соо мүлилгын цехэй армаг бодхоогдоо. Тэндэ колоннонууд, барилгын фермэнүүд хүсэдөөр тодхогдоо. Цехые хушаха монтажна бэлэдхэл хэгдэжэ эхилэнхэй. Гол байшангайнь талмай дээрэ картон хэдэг цехнь оруулагдаха юм. Мүнөө тэндэнь колоннонууд бодхоогдоно.

Зуурагдаhан шабар бэлдэжэ үгэхэ оньhожоруулагдаhан шэнэ завод барилгашадта ехэ туhатай байха. Урдань зуурагдаhан шабарай дуталдадаг байhан дээрэhээ барилгашад тэрэниие хүлеэжэ, ажалаа зогсоохо баатай болодог байгаа. Мүнөө тэрэ материал дуталдахаяа болихо. Шэнэ предприяти жэл соо 80 мянган кубометр зуурагдаhан шабар үгэхэ проектнэ хүсэтэй. Мүнөө үедэ заводой түхеэрэлтэ хүдэлгэхэ туршалта хэгдэжэ байна. Тэрэ завод hаяар ашаглалтада оруулагдахань.

В. РАДЧЕНКО.

«СЭЛМЭГ ТЭНГЭРИИН САХИЛГААН...»

Барханай арадай театрай коллектив республикын соёлой хүдэлмэрилэгшэдэй съездые угтуулан, уран зохёолшо Даши-Рабдан Батажабайн «Сэлмэг тэнгэриин сахилгаан» гэhэн зүжэг табихаар бэлдэжэ эхилбэ.

Зүжэгэй рольнуудта арадай театрай артистнууд Барханай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд Б. С. Гармаев, Н. Н. Цыденов, Т. Г. Гомбоев, Н. П. Гармаева, А. Б. Пиртанова, нютагай багшанар В. Э. Бальжиев, Б. Д. Будаева, Д. Б. Ринчинова, библиотекарь Р. Р. Ешонова, театрай хүдэлмэрилэгшэд Р. Е. Ешонов, Д. Х. Бадмаев болон бусад хабаадалсана.

Арадай театр шэнэ зүжэг табихань гэжэ дуулаhан зүжэгэй автор Д-Р. Батажабай, РСФСР-эй арадай артист Б. Н. Вампилов гэгшэд Бархан нютаг айлшаар ерэжэ, арадай театрай артистнуудта ехэ туhаламжа, заабари үгэhэн байна.

Мүнөө үедэ Даши-Рабдан Батажабайн зүжэг бэлдэлгэдэ тус театрай режиссер Р. Е. Ешонов, зүжэг табигша Д. Х. Бадмаев гэгшэдтэ республикын арадай творчествын байшангай методист, Буряадай АССР-эй культурын габьяата хүдэлмэрилэгшэ С. Н. Ринчинов горитой туhаламжа үзүүлнэ.

Театрай коллектив, колхозой правлени, партком дурсагдагша нүхэдэй саг соогоо ерэжэ, туhаламжа үзүүлhэндэнь үгээ ехэ баяр баясхалантай байhанаа мэдүүлнэ.

Арадай театр гэhэн нэрэтэй болоjo шадаhан эдэнэр түрүүшынгээ жэлнүүдтэ уран зохёолшо Д-Р. Батажабайн «Дойбод сохилго», «Галта мүрэн» гэhэн зүжэгүүдынь анха түрүүлэн табижа, арад зоноо танилсуулhан юм. Хэдэн жэлэй туршада арадай театртай халуун хани барисаатай болоhон Д-Р. Батажабай гурбадахи—«Сэлмэг тэнгэриин сахилгаан» гэhэн зүжэгөө энэ театрай артистнуудта табюулхаар бэлдүүлжэ байна ха юм.

Х. ДАРИЖАПОВ.

Яруунын загаhанай завод байгша оной ноябриин 7-до жэлэй түсэб дүүргээд байба. Зураг дээрэ: загаhашадай түрүү бригадын бригадир Г. Чередов. Тэрэнэй бригада hара бүхэнэйнгөө түсэб 200 процент дүүргэнэ.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ЯРУУНЫН ЗАГАhАН ЯЛАС ГЭЭ...

Эдэ үдэрнүүдтэ Нарhата, Ехэ, Бага Ярууна, Сурхайта нуурнууд дээрэ хүл хөөрсэг, агнууриин халуун хаhа ябажа байна. Эртэ үглөөгүүр, үдэшэ оройболоhон хойно гэр гэртээ таража ябаhан Яруунын загаhанай заводой хүдэлмэришэдэй шэг шарайда баярай тэмдэг үзэгдэдэг.

Эндэ ажаллагшадай дундаhаа Алексей Залуцкий, Павел Димов, Степан Уваров, Николай Орлов гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг загаhашадай бригаданууд үндэр бүтээсэтэ ажалаараа суурхуулна. Дурсагдагша бригаданууд загаhа бариха жэлэйнгээ түсэбhөө гадуур зуугаад центнер олзо хэжэ тушааhан байна. Үдэр бүри эрхим hайнаар ажаллаhан бригаданууда ашаар Яруунын загаhанай завод жэлэйнгээ түсэб үлүүлэн дүүргэжэ, хэдэн зуугаад центнер загаhа түсэбhөө гадуур наймаанда гаргаhан хай.

Мүнөө Яруунын загаhашад долоон жэлэй hүүлшын жэлэй программаар ажаллажа байна. Эдэнэр жэлэй дүүрэтэр түсэбhөө гадуур мянгаад центнер загаhа барихын түлөө шармайн оролдожо байнхай.

Б. ОЛЕНИН.

ДАХИНАА ЭРХИМЛЭБЭ

Республикын дойбод наадагшадай дунда эхилhэн мүрысөөн дүүрэбэ. Хэдэн үдэрэй туршада болоhон шанга тулалдаанай дүн хаража үзэхэдэ, хэнэйньшье түрүүлхэнь абаhаар мэдэгдээгүй.

Зургаан уулзалгада түрүүлжэ ябаhан «Ажалай резервын» түлөөлэгшэ Виталий Щербаков Түнхэнэй түлөөлэгшэ Виктор Хогоевтой наадаhан байгаа. Долоодохи уулзалгада наадаhан эдэ хоёрой Хогоевынь тэнсүү байдалтай болоходоо «тэнсэе» гэhэн дурадхал оруулhан юм. Теэд нүгөөдэнь шүүхэ hанаатай «үшөө наадае» гэhэн юм ха. Тиигэжэ ябаhаар Хогоевтоо шүүгдэжэ, хайран хахад очкогоо минитэ алдажархёо.

Мүрысөөнэй дүн гаргахада, урдань чемпион болоhон Владимир Гольцман долооhоо зургаан очкотой болоjo, дахинаа чемпион болошобо. Хоёрдохи, гурбадахи hууринуудые Щербаков, Хогоев гэгшэд эзэлээ.

А. МИХАЙЛОВ.

Ү Ү С Ы Н Х А h А

Хада уулын хабшал харгыгаар бүлэг хүнүүд тайга руу аалихан дабшуулна. Тэдэнэр эсээ сусаашье hаа, үдэр байхада ошохо газартаа хүрэхые шамдана. Тиигээгүй hаа гэрэлтэйдэ оронуудаа суглуулжа шадахагүй байгаа ха юм.

Тэдэнэр «Дружба» гэжэ эвенкэ колхозой малшад. Колхозой фермэдэ мянга гаран оро тоологдоно. Оро үсхэбэрилгэ хадаа тус ажахын ашагтай олзотой hалбаринь юм. Эдэ үдэрнүүдтэ тэндэ мал үүсэлэлгэ эхилэнхэй. Колхозой складта түрүүшын хэдэн арбаад центнер орын мяхан оруулагдаба.

Тэрэ мяхан hаяар Хойто-Байгалай аймагай түбэй магазинуудта, экспедициин геологуудта эльгээгдэхэ байна.

А. НИКОЛАЕВ.

МАНАЙ УНШАГШАДТА

Хүндэтэ нүхэд, уншагшад! 1964 оной hүүлшын үдэрнүүд ябажа байна. Үшар нимэhээ «Буряад үнэн», «Правда Бурятии» газетэнүүдэй нэгэдэмэл редакци ажалайнгаа 1965 оной түсэбые үшөө дахин нарин нягтаар шалган хаража, хабсаргажа байна. Энэ шухала хэрэгтэ манай штатнабэшэ корреспондентнүүдэй, бүхы уншагшадай hанамжа, зүбшөөл маанадта ехэхэн туhа хүргэхэ аабза гэжэ hанагдана.

Манай оло мянган штатнабэшэ корреспондентнүүдэй туhаламжаар «Буряад үнэн», «Правда Бурятии» газетэнүүдээ ерэхэ жэлдэ удха шанарай, уран найруулгын талаар улам hайн, уншама hонирхолтой болгохо зорилготойбди.

1965 ондо «Буряад үнэн», «Правда Бурятии» газетэнүүднай урдынхидаал адли промышленностиин, хүдөө ажахын үйлэдбэриин, эрдэм наукын hүүлшын түйлалта, үйлэдбэриин шанарай түлөө тэмсэл, соёл гэгээрэлэй болон мүнөөдэрэй ажабайдалай бусад шухала асуудалнуудта онсо анхаралаа хандуулжа байха. Тиихэдэ ажал хүдэлмэри дээрэ ямар шэнэ онол арга бии болобоб, хаана, али нютагта ажаhуудалай hайн hайхан ёho заншал бии болоhон тухай дэлгэрэнгыгээр бэшэжэ байхабди. Партийна организацинуудай ажал хүдэлмэри тухай бэшэhэн материалнууд саг үргэлжэ тунхаглагдаха. Эндэ мүн ажалшадые коммунис үзэл бодолоор хүмүүжүүлхэ, хүнүүдэй ухаан мэдэрэл болон абари зангай хуушанай үлэгдэлнүүдые усадхаха, коммунизмын үедэ ажаhууха, ажалда дуратай, эдэбхитэй, гүнзэгы мэдэрэлтэй тэмсэлшэдые хүмүүжүүлхэ болон бусад асуудалнууд анхарагдаха юм.

Энэ шухала хараа шугамаа бодото дээрэнь бэелүүлхын тула 1965 ондо «Буряад үнэн» газетэ «Партийна ударидагшын трибуна», «hургуулиин ажабайдал», «Ажал—хүнэй шэмэг», «Нэрээ хухаранхаар—яhаа хухара», «Эрхые hуранхаар — бэрхые hура», «Интенсификациин замаар» болон бусад нимэшүү гаршагуудые бии болгожо, эндэ уншама hонирхолтой удха түгэлдэр материалнуудые саг үргэлжэ тунхаглажа байха юм.

Суббото бүхэндэ тунхаглагдадаг «Шэхэнэй шэмэг, нюдэнэй хужар» гэдэг хуудаhанда коммунис ёho заншалай, коммунис моралиин асуудалнуудаар материалнууд толилогдохо. Мүн гэр байрын талаар, сулөөтэй сагаа хайшан гэжэ үнгэрөөхэ тухай зүйтэй бэшэгүүд эндэмнай тунхаглагдажа байха. Урдынхидаал адли уншагшадайнгаа эльгээhэн hонирхолтой зүйлнүүдые тус хуудаhанайнгаа суглуулбарида хэрэглэжэ байхабди.

Амаралтын үдэрнүүдтэ «Буряад үнэн» газетэмнай манай ороной болон бүхэдэлхэйн эрдэм наукын, техникын асари ехэ илалтада зорюулжа, «Үндэрые түйлаhан үйлэ хэрэг» гэhэн тусхай хуудаhа хэблэжэ байха. Мүн эндэ «Литература, искусствын хуудаhан» гэhэн гаршаг доро уран зохёолшод болон зураашадай бүтээлнүүд, уран hиилээшэдэй хэhэн хүдэлмэри, уран hайханай бүлгэмүүд болон соёл гэгээрэлэй бусад зургаануудай ажал хүдэлмэри, тэдэнэй саашанхи хараа түсэбүүд тухай материалнууд толилогдожо байха. Нютагайнгаа композиторнуудай шэнэ зохёол, хүгжэм, дуунуудай удхые уншагшадтайгаа танилсуулхабди.

Хүдөө нютагайхидта зорюулжа, «Хүдөөгэй ажабайдал» гэhэн гаршаг доро hуурин, тосхонуудай мүнөөдэрэй ажабайдал тухай, малшад, механизаторнууд, таряашадай хүсэл эрмэлзэл, гэр бүлын байдалые харуулhан тусхай хуудаhан хэблэгдэжэ байхаар хараалагдана.

Хүдөө ажахые интенсификациин замаар хүгжөөхэ асуудалда зорюулhан шухала материалнуудые саг үргэлжэ гаргажа байхын тула «Колос» гэжэ экономическа клуб редакцимнай эмхидхэбэ. Энээнэй ажал хүдэлмэридэ мэдээжэ болоhон эрдэмтэд, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд, түрүү колхознигууд, совхозой хүдэлмэришэд хабаадаха юм.

1965 ондо эрдэм наукын докторнууд, кандидадууд, инженернүүд, экономистнууд, уран зохёолшод, партийна хүдэлмэрилэгшэд, ниитын ажал ябуулагшадай бэшэhэн материалнууд манай газетын хуудаhанда толилогдожо байха. Тэдэнэй олонхинь манай саг үргэлжын шэнжэлэгшэд, тайлбарилагшад байха юм.

Урдынхидаал адли газетымнай хуудаhануудта республика болон орон доторнай болоjo байhан hонирхолтой мэдээсэлнүүд, уласхоорондын байдал харуулhан материалнуудые уншахат.

Уншагшадтайгаа саашадаашье бата бэхи барисаатай байхын тула үшөө хэдэн нютаг, аймагуудаар уулзалгын тэhагуудые эмхидхэхээр нэгэдэмэл редакцимнай хараална. Шухала барилганууд, предприятинууд, мүн зарим аймагуудта хүдөө бэшэгшэдэй постнууд, штатнабэшэ таhагууд нэмэлтэ болгон эмхидхэгдэхэнь.

Манай редакци нимэ түсэб хараалхадаа удха түгэлдэр материалнуудые бэшэлгэдэ, уран зохёолой хуудаhанай суглуулбарида, hонирхолтой мэдээсэлнүүдэй тунхаглалгада уншагшадайнгаа туhаламжада найдана. Нэгэдэмэл редакцимнай дээрэ дурсагдаhан түсэб хараагаа уншагшадайнгаа үмэнэ табихадаа саашадаа газетэеэ хайшан гэжэ бүри hонирхолтой болгохоб гэhэн дурадхалнуудые, өөhэдынгөө hанамжануудые эльгээхэ бэзэт гэжэ та бүгэдэндэ найданабди.

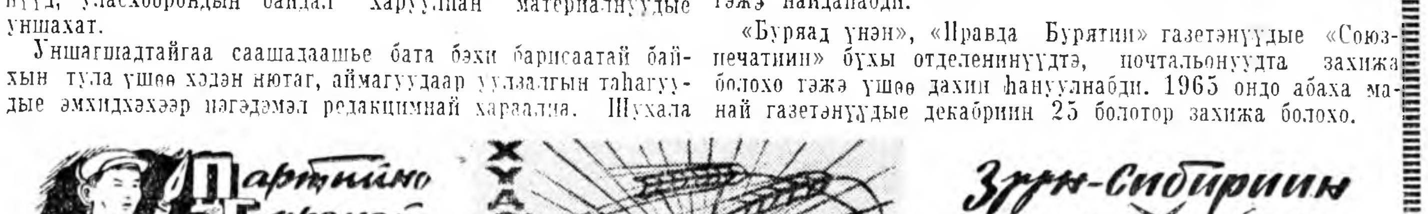
Газетымнай хуудаhанда саашадаа hонирхолтой ямар материалнуудые уншаха hанаатайбта, ажал үйлэдбэриин болон ажаhуудалай талаар зүйтэй юу уншаха хүсэлэнтэйбтэ? «Шэхэнэй шэмэг, нюдэнэй хужар», «Хүдөөгэй ажабайдал», «Уран зохёолой хуудаhан» болон бусад тусхай хуудаhануудые уншасатай hонин болгохын тула удха шанарайнгаа, зурагайнгаа талаар ямар болгобол, таатай зохид гэжэ hананат?

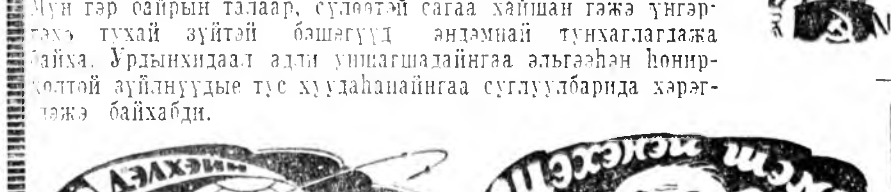
1964 ондо хэблэгдэhэн ямар материал эгээн hонирхолтой байбаб? Али талаараа илангаяа hайн байгааб? Газетымнай амжалтань юун гэжэ бодонот, үшөө ямар дутуу дунданууд бии байhаар гэжэ hананат? Эдэ асуудалнуудта эльгээhэн харюунуудтнай, шүүмжэлhэн бэшэгүүдтнай манай журналистнуудай ажал хүдэлмэридэ ехэхэн туhаламжа үзүүлхэ.

Танай бэшэгүүдые хүлеэнэбди. Танай хүсэлэл, hанамжые саашанхи ажал хүдэлмэридөө хэрэглэхэ гэжэ оролдохобди.

«Буряад үнэн», «Правда Бурятии» газетэнүүдые дахинаа захиха бэзэт гэжэ, хэрбээ манай газетэ абадаггүй байгаа hаа, шэнээр захил хэжэ, эдэбхитэй уншагшамнай болохо бэзэт гэжэ найданабди.

«Буряад үнэн», «Правда Бурятии» газетэнүүдые «Союзпечатиин» бүхы отделенинүүдтэ, почтальонуудта захижа болохо гэжэ үшөө дахин hануулнабди. 1965 ондо абаха манай газетэнүүдые декабриин 25 болотор захижа болохо.

1965 ондо «Буряад үнэн» газетэ захиха үнэ сэнимэ байха: ЖЭЛЭЙ—6 ТҮХЭРИГ, ЗУРГАА hАРЫН—3 ТҮХЭРИГ, ГУРБА hАРЫН—1 ТҮХЭРИГ 50 МҮНГЭТЭ. Эhэ газетые почтальондо, ниитын хэблэл тараагшадта, газетэ, журналнуудые найнаалгын киоскдо захижа болоно. НҮХЭД, УНШАГШАД! ЕРЭХЭ ЖЭЛДЭ АБАХА ГАЗЕТЭЛЭЭ ЗАХИЛ ХЭХЭЕЭ ШАМДЫТ!

ПРАВДА БУРЯТИИ

Мүнөөдэрэй номерто:

Нэгэдэхи хуудаhанда: совет-чехословакиин коммюнике; уласхоорондын түгшүүрилтэй шанга байдалые hуларуулхын, яаралтайгаар зэбсэгжэхэ ябадалые хизаарлахын түлөө советскэ правительствын меморандум; «Шухала барилга» гэhэн рубрика доро «богони болзорто дүүргэхэ» гэhэн корреспонденци.

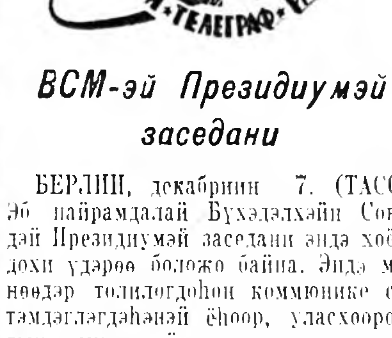
Хоёрдохи хуудаhанда: «Продукциин шанар — техническэ, партийна хүдэлмэриин толи» гэhэн рубрика доро В. Хадыковагай корреспонденци; «Этигэхэ гээшэ эгээл шухала» гэhэн гаршаг доро пропагандистын ажаглалта.

Гурбадахи хуудаhанда: редакцида ерэhэн бэшэгүүдэй шэнжэлэл; Н. Дёминой «Филипп Овчинниковай үүсхэл» гэhэн корреспонденци.

Дүрбэдэхи хуудаhанда: ООН-ой Генеральна Ассамблейн XIX сессиин пленарна заседани дээрэ СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыкын хэлэhэн үгэ; спортивна информаци; ТАСС-ай мэдээсэл.

БУРЯАД ҮНЭН

4 дэхи нюур.
1964 оной декабриин 9.

ВСМ-эй Президиумэй заседани

БЕРЛИН, декабриин 7. (ТАСС). Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведэй Президиумэй заседани эндэ хоёрдохи үдэрөө болоjo байна. Эндэ мүнөөдэр толилогдоhон коммюнике соо тэмдэглэгдэhэнэй ёhоор, уласхоорондын мүнөөнэй шухалын шухала асуудалнуудаар ВСМ-эй президентгүйсэдхэгшэ профессор Джон Берналай элидхэлые заседанида хабаадагшад шагнаа. НАТО-гой олон талын хабаадалгатай ядерна хүсэнүүдые байгуулгада эсэргүүсэн, Урда Вьетнамда болон Конгодо империалистнуудай эзэрхэг түримхэй ябуулганууды болюулхын түлөө тэмсэхэдээ, эб найрамдалай тала баригшадай бүхэдэлхэйн хүдэлөөнэй дүүргэхэ зорилгонууд тухай элидхэлшэ тогтожо хэлээ.

Буу зэбсэг хуряаха, ядерна зэбсэг хорихо зорилгоор эб найрамдалда дуратай бүхы хүсэнүүдэй нэгэдэлтэй байхань шухала гэжэ профессор Бернал тусгаар онсолон тэмдэглээ.

ВСМ-эй даалгабаряар Вьетнам, Куба, Кипр болон Конго ошожо ерэhэн делегацинуудай тоосоонуудые заседанида хабаадагшад мүн лэ шагнаа.

Сеньи тушаалhаа бууба

РИМ, декабриин 7. (ТАСС). Бэеынгээ муудаhан дээрэhээ Италиин президент Антонио Сеньи үсэгэлдэр үдэшэ тушаалhаа буугаа. Сеньи 73 наhатай. hүүлшын hарануудай туршада тэрэ ехээр үбшэлhэн байна.

Италиин шэнэ президентые hунгахын тулада парламентын хоёр палатын заседаниин декабриин 16-да зарлагдаhан тухай депутадуудай палатын түрүүлэгшэ Буччарелли-Дуччи үсэгэлдэр мэдээсээ.

Партизанууд тэмсэжэл байhаар

ХАНОЙ, декабриин 7. (ТАСС). Сайгон шадар байдаг сэрэгэй-hуралсалай центртэ Урда Вьетнамай партизанууд үсэгэлдэр добтолго хээ. Хэблэлэй мэдээсэлнүүдэй ёhоор Сайгоной солдадуудай дундаhаа олон хүн алуулаа.

Сайгондо дүтэхэнэ байдаг полигондо урда тээнь партизанууд минэнүүдые табижа, 200 хүниие алаа.

СССР орохоёо мордобо

МОГАДИШО, декабриин 7. (ТАСС). hурахаяа 30 сомалиинхид мүнөөдэр СССР орохоёо мордобо. Хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй курсануудта тэдэнэр hуража гараха байна. Тэдэнэй дунда хожомоо механизаторнууд, ветеринарнууд, зоотехнигүүд болохо хүнүүд бии. Залуу мэргэжэлтэд түрэл ороноо бусаад байхадаа, Советскэ Союзай туhаламжаар Сомалиин урда талын хубида байгуулагдаhан гүрэнэй ажахынуудай полинууд дээрэ хүдэлхэ юм.

Алишье таладаа ашагтай худалдаа наймаан үргэдхэгдэнэ

ТОКИО, декабриин 7. (ТАСС). Энэ жэлэй арбан hарын турша соо 1963 оной тус үеынхитэй сасуулбал, социалис лагериин оронуудтай Японой эрхилдэг худалдаа наймаан 70 шахуу процентээр үргэдхэгдэhэн байна. Тэрэнэй хэмжээн мүнөө 751 миллион доллароой болонхой. Японой бүхы гадаадын худалдаа наймаан дотор социалис оронуудай хубита нэгэндэ 4 процентнь болодог байгаа hаа, мүнөө үедэ 6,3 процент хүрэтэр ургаа.

Социалис оронууд сооhоо Советскэ Союз Японтой эгээн лэ ехээр наймаа хэдэг. Социалис лагериин оронуудтай хэгдэдэг бүхы гадаадын худалдаа наймаандань СССР-эй хубита 45 шахуу процент болоно.

Советскэ Союзтай Японой хэдэг худалдаа наймаан үнгэрhэн арбан hарын турша соо 30 процентээр дээшэлжэ, 337 миллион доллароой болоо.

Урда Корейн президент Бонн ерэбэ

БОНН, декабриин 7. (ТАСС). Урда Корейн президент Пак Чжон Хи албанай хэрэгээр мүнөөдэр Бонн ерээ. Сеулай засаг гүрэн толгойлогшые Баруун Германиин ниислэлдэ ехэ баясхалангай оршон байдалда угтаhан байна. ФРГ-гэй президент Любке, канцлер Эрхард, министрнүүд, бундесверэй генералнууд тэрэниие аэродром дээрэ угтаа.

ФРГ-дэ Урда Корейн президентын аяншалха программа нимэ: Бонндо президент Любке болон канцлер Эрхардтай хэлсээ хэхэ, тэрэшэлэн ороной хэдэ хэдэн районуудаар ябаха юм.

Тэрээнhээ гадна, тус программын ёhоор Баруун Берлин ерэхэ байна. Теэд энэ город Баруун Германиин гүрэнэй составта ородоггүй байна бшуу.

Редактор Ц. О. ОЧИРОВ.

Манай адрес, телефонууд

АДРЕС ОБЪЕДИНЕННОЙ РЕДАКЦИИ: гор. Улан-Удэ, улица Ленина, 35. Телефоны: редактора—23-67, зам. редактора—38-42, зам. редактора—35-84, секретариата—27-37, отделов: сельскохозяйственный—47-59, 35-14, промышленный —48-89, 33-61, корректорская—35-95.

Улица ЛЕНИНА, 26. Телефоны отделов: партийной жизни —40-49, идеологический—24-74, советского строительства и быта—34-93, рабселькоров и писем—25-41, 38-30, информации—34-05 и переводов—24-74.

гор. Улан-Удэ, типография управления по печати при Совете Министров Бурятской АССР.

Н00291. Зак. № 1253